Crna Gora
DRŽAVNA REVIZORSKA INSTITUCIJA
DRI broj: 04-035/24-1424/24
Podgorica, 17.10. 2024.g.

I Z V J E Š T A J

O REVIZIJI GODIŠNJEG KONSOLIDOVANOG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA POKRETA „EVROPA SAD“ ZA 2023. GODINU

(Konačni izvještaj)

Podgorica, oktobar 2024. godine

S A D R Ž A J

I MIŠLJENJE, NALAZI I PREPORUKE 3
II OPŠTI PODACI 11
2.1. Pravni osnov 11
2.2. Osnovni podaci o subjektu revizije 11
2.3. Finansijsko poslovanje i finansiranje Partije 12
2.4. Vrsta revizije 12
2.5. Predmet revizije 13
2.6. Cilj revizije 13
2.7. Kriterijumi revizije 13
2.8. Metode revizije 14
2.9. Vrijeme vršenja revizije 15
III UTVRĐENO ČINJENIČNO STANJE 16
3.1. Sistem unutrašnjih kontrola 16
3.2. Aktivnosti partijskih organa u 2023. godini 16
3.3. Finansijski plan za 2023.godinu 16
3.4. Program rada 17
3.5. Računovodstveni sistem 17
3.6. Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj 17
3.7. Izvještaj o prihodima, imovini i rashodima političkog subjekta 18
3.8. Izvještaj o načinu i namjeni utroška sredstava za finansiranje redovnog rada ženskih organizacija u političkim subjektima 19
3.9. Izvještaji o prikupljenim i utrošenim sredstvima iz javnih i privatnih izvora u izbornoj kampanji 19
3.10. Završni račun 21
3.10.1. Bilans stanja 21
3.10.2. Bilans uspjeha 27
3.10.2.1. Prihodi 27
3.10.2.2. Rashodi 29
3.11. Kancelarijsko poslovanje 40
3.12. Realizacija preporuka iz prethodne revizije 40

I MIŠLJENJE, NALAZI I PREPORUKE

Državna revizorska institucija, na osnovu člana 4 i člana 12 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja i Odluke Kolegijuma o vršenju revizije (br. 04-035/24-861/2 od 28.03.2024.godine), izvršila je reviziju Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Pokreta „EVROPA SAD“ za 2023. godinu.

Revizija je izvršena u skladu sa Poslovnikom Državne revizorske institucije, Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti i Smjernicama o reviziji Godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata.

Odgovornost rukovodstva subjekta revizije

Rukovodstvo Partije je odgovorno za pripremu i fer prezentovanje Finansijskog izvještaja u skladu sa prihvaćenim okvirom finansijskog izvještavanja, kao i za usklađenost poslovanja sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Odgovornost Državne revizorske institucije

Odgovornost Državne revizorske institucije je da, na osnovu izvršene revizije, izrazi mišljenje da li su finansijski izvještaji Pokreta „EVROPA SAD“ za 2023. godinu, u svim materijalnim aspektima sastavljeni i prezentovani na fer i objektivan način u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja.

Pored odgovornosti za izražavanje mišljenja o finansijskim izvještajima, odgovornost DRI je izražavanje mišljenja da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa zakonima, drugim propisima i aktima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju.

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i Izjašnjenja subjekta revizije (br.494 od 09.10.2024.godine) na Preliminarni izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Pokreta „EVROPA SAD“ za 2023. godinu (br. “I“ 04-038/24-214 od 01.10.2024.godine), a shodno članu 45 Poslovnika Državne revizorske institucije, nadležni Kolegijum DRI u sastavu: Predsjedavajući Senatom DRI, senator Nikola N. Kovačević – rukovodilac Kolegijuma i senator dr Milan Dabović - član Kolegijuma na sjednici održanoj dana 17.10.2024. godine, razmotrio je i usvojio

KONAČNI IZVJEŠTAJ
o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja
Pokreta „EVROPA SAD“ za 2023.godinu

MIŠLJENJE

Finansijskom revizijom je utvrđeno da je Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Pokreta „EVROPA SAD“ za 2023.godinu u svim bitno materijalnim aspektima sastavljen i prezentovan na fer i objektivan način u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje na Godišnji finansijski izvještaj**.

Revizijom pravilnosti je utvrđeno da Pokret „EVROPA SAD“ nije sve finansijske i druge radnje uskladio sa zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju. Revizijom su utvrđene neusklađenosti poslovanja koje se odnose na nedosljednu primjenu Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja (član 7,24,48,49 i 50), Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica, Zakona o radu, Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti, Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru, Pravilnika o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca Izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, pa u skladu sa tim, a imajući vidu da slučajevi neusklađenosti, pojedinačno ili zbirno, imaju prožimajući efekat, nadležni Kolegijum izražava **negativno mišljenje na pravilnost poslovanja.**

NALAZI I PREPORUKE

REVIZIJA PRAVILNOSTI

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Partija nije donijela Program rada za 2023.godinu, što nije u skladu sa članom 49 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.

Preporuka P1

- **Subjekt revizije treba da donosi program rada do kraja tekuće za narednu godinu u skladu sa članom 49 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Partija sa posebnih žiro računa za predsjedničke i parlamentarne izbore izvršila plaćanje troškova za koje se uvidom u fakture nije moglo utvrditi da li se odnose na izborne aktivnosti (isti nijesu iskazani u Izvještaju o utrošenim sredstvima u toku izborne kampanje), što nije u skladu sa članom 24 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, kojim je, između ostalog propisano da se poseban račun za finansiranje izborne kampanje ne može koristiti u druge svrhe. Partija je izvršila plaćanje navedenih troškova sa posebnog računa za predsjedničke izbore u ukupnom iznosu od 8.018,97€, a sa posebnog računa za parlamentarne izbore u ukupnom iznosu od 84.681,06€.
  Sa posebnog računa za predsjedničke izbore su za redovno poslovanje plaćeni troškovi po ugovorima o djelu u iznosu od 4.469,27€, troškovi smještaja u iznosu od 610,00€, troškovi reprezentacije u iznosu od 2.839,70€ i trošak humanitarne pomoći u iznosu od 100,00€. Sa računa za parlamentarne izbore su za redovno poslovanje plaćeni troškovi reprezentacije u iznosu od 25.762,07€, troškovi štampe i reklame u iznosu od 32.689,54€, troškovi naknada fizičkim licima na osnovu ugovora o djelu u iznosu od 11.804,47€, troškovi kancelarijskog materijala u iznosu od 5.332,34€, troškovi zakupa u iznosu od 3.067,59€, troškovi fotografskih usluga u iznosu od 2.850,0€ i drugi troškovi u iznosu od 3.175,05€). Sa računa za parlamentarne izbore plaćeni su i troškovi u iznosu od 36.234,25€ koji su se odnosili na izbore iz 2022. godine.
  Takođe, utvrđeno je da su u Izvještaju za predsjedničku kampanju, troškovi predstavljanja na socijalnim medijima (google i facebook) iskazani u iznosu od 41.685,44€, dok je sa posebnog računa za predsjedničke izbore na karticu za plaćanje istih prenijet iznos od 10.000,00€.
  Partija je u poslovnim knjigama na dan 31.12.2023. godine iskazala obaveze prema dobavljačima po osnovu izbornih kampanja u iznosu od 7.905,88€.

Preporuka P2

- **Subjekt revizije treba da sa posebnog žiro računa otvorenog u svrhu prikupljanja sredstava za finansiranje troškova izborne kampanje, vrši sva plaćanja troškova izborne kampanje i isti ne može koristiti u druge svrhe, kako je to propisano članom 24 Zakona o finansiranju političkih subjekata.**

Nalaz

- Partija nije pravilno iskazala strukturu prihoda i rashoda u Izvještaju o prihodima, imovini i rashodima političkog subjekta, budući da se podaci iskazani u Izvještaju razlikuju u odnosu na iste, evidentirane u Glavnoj knjizi (u Izvještaju o prihodima, imovini i rashodima političkog subjekta, prihodi za finansiranje izbornih kampanja iskazani su u iznosu od 1.126.873,61€, a u Glavnoj knjizi u iznosu od 1.129.097,01€,

dok su u Izvještaju, ukupni rashodi iskazani u iznosu od 1.360.897,00€, a u Glavnoj knjizi u iznosu od 1.357.730,33€).

Upoređivanjem podataka o utrošenim sredstvima iskazanih u izvještajima za predsjedničke i parlamentarne izbore i podataka evidentiranih u poslovnim knjigama i prateću dokumentaciju, utvrđeno je da Partija u izvještajima koji su dostavljeni ASK-u nije iskazala troškove izbornih kampanja u iznosu od 257.186,09€ (u Izvještaju za predsjedničke izbore nijesu iskazani troškovi u iznosu od najmanje 72.230,73€, dok u Izvještaju za parlamentarne izbore nijesu iskazani troškovi u iznosu od najmanje 184.955,36€).

U izvještaju za predsjedničke izbore nijesu iskazani troškovi u iznosu od najmanje 72.230,73€ koji su se odnosili na: troškove isplaćene preko blagajne za opunomoćene posmatrače, materijalne troškove i prevoz u iznosu od 44.080,00€, troškove reklame u iznosu od 22.332,78€,troškove zakupa sala u iznosu od 4.040,00€, troškove fizičkim licima po ugovorima o djelu i odlukama u iznosu od 1.077,95€ itd..

U izvještaju za parlamentarne izbore nijesu iskazani troškovi u iznosu od najmanje 184.955,36€ koji su se odnosili na: troškove isplaćene preko blagajne za opunomoćene posmatrače, materijalne troškove, naknadu troškova korišćenja sopstvenog automobila u službene svrhe u iznosu od 111.077,00€, troškove predstavljanja na socijalnim medijima plaćenim preko kartice u iznosu od 21.900,00€, troškove naknada fizičkim licima na osnovu ugovora o djelu u iznosu od 21.061,48€, naknade članovima predsjedništva Partije shodno odluci o naknadi materijalnih i drugih troškova tokom sprovođenja izbornih kampanja i drugih aktivnosti od značaja za rad Pokreta „Evropa sad“ u iznosu od 22.000,00€, troškove zakupa sala u iznosu od 3.015,88€, troškove snimanja reklame u iznosu od 5.566,00€, druge troškove u iznosu od 342,00€ itd..

Preporuka P3

- **Subjekt revizije treba da u Izvještaju o prihodima, imovini i rashodima političkog subjekta pravilno iskazuje prihode i rashode po strukturi, kao i da vrši usaglašavanje podataka evidentiranih u poslovnim knjigama sa istim iskazanim u izvještajima koje dostavlja nadležnim državnim organima.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da uplate priloga Partiji od strane dva pravna lica u ukupnom iznosu od 1.200,0€, nijesu izvršene u skladu sa članom 7 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja jer Partija nije prezentirala dokaze da su joj, kao primaocu priloga, dostavljene odluke pravnih lica o prilozima.

Preporuka P4

- **Subjekt revizije treba da finansiranje izborne kampanje putem priloga pravnih lica vrši na način kako je to definisano odredbama člana 7 stav 5 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Partija Izvještaj o porijeklu, visini i strukturi prikupljenih i utrošenih sredstava iz javnih i privatnih izvora za izbornu kampanju za Predsjednika CG (drugi krug održan 02.04.2023. godine), predala ASK-u sa zakašnjenjem od 14 dana (elektronski, 17.05.2023. god.), što nije u skladu sa odredbama člana 50 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, kojim je propisano da je politički subjekt dužan da sačini izvještaj i podnese Agenciji, sa pratećom dokumentacijom, u roku od 30 dana od dana održavanja izbora.

Preporuka P5

- **Subjekt revizije treba da sačinjava i podnosi Agenciji za sprječavanje korupcije, Izvještaj o porijeklu, visini i strukturi prikupljenih i utrošenih sredstava iz javnih i privatnih izvora za izbornu kampanju, u skladu sa odredbama člana 50 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Partija nije u poslovnim knjigama obezbijedila preciznu evidenciju prihoda (finansiranje rada ženske organizacije) i rashoda koji se odnose na redovno poslovanje i izborne kampanje, što nije u skladu sa članom 48 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, kojim je propisano da je politički subjekt dužan da vodi računovodstvenu evidenciju o prihodima, imovini i rashodima po porijeklu (posebno za sredstva iz javnih i privatnih izvora), visini i strukturi prihoda, imovine i rashoda.

Preporuka P6

- **Subjekt revizije treba da vodi računovodstvenu evidenciju o prihodima, imovini i rashodima po porijeklu (posebno za sredstva iz javnih i privatnih izvora), visini i strukturi prihoda, imovine i rashoda, kako je to utvrđeno članom 48 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Partija izvršila isplate naknada troškova korišćenja sopstvenog automobila u službene svrhe u iznosu od 44.569,41€, u vezi sa kojim nijesu prezentirane pisane saglasnosti o korišćenju sopstvenog automobila u službene svrhe, što nije u skladu sa članom 25 Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru kao jedinim važećim propisom u Crnoj Gori koji reguliše oblast službenih putovanja. Takođe, revizijom je utvrđeno da po osnovu isplate troškova dnevnica za službena putovanja u zemlji i inostranstvu po putnim nalozima izdatim od strane Partije, nijesu sačinjavani izvještaji sa službenog puta, kako je to utvrđeno članom 9, odnosno

članom 19 važeće Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru.

Preporuka P7

- **Subjekt revizije treba da isplatu naknada troškova korišćenja sopstvenog automobila u službene svrhe vrši na način kako je to propisano članom 25 Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru, kao i da obračun i isplatu putnih troškova vrši na osnovu putnih naloga uz koje su, između ostalog, priloženi izvještaji sa službenog puta, kako je to propisano članom 9 i 19 navedene Uredbe.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Partija nije donijela Akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, kako je to propisano članom 19 Zakona o radu, iako je u decembru 2023.godine imao ukupno 11 zaposlenih lica. Uvidom u prezentirane ugovore o radu je utvrđeno da subjekt revizije nije odredbe člana 9 i 10 ugovora, uskladio sa odredbama člana 31 Zakona o radu, u dijelu koji se odnosi na tačku 14 - visinu koeficijenta, iznos osnovne zarade, osnove za uvećanje zarade i druga primanja zaposlenog, jer je u članu 9 ugovora, zarada utvrđena u neto iznosu, a u članu 10 je decidno navedeno da su u neto iznos zarade uključena sva druga primanja koja zaposleni može ostvariti u skladu sa pozitivnim propisima i Opštim kolektivnim ugovorom.

Preporuka P8

- **Subjekt revizije treba da donese Akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, s obzirom da ima više od deset zaposlenih, shodno odredbama člana 19 Zakona o radu, kao i da sadržinu ugovora o radu uskladi sa odredbama člana 31 Zakona o radu.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Partija prilikom zapošljavanja nije shodno odredbama člana 25 Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti, obavještavala Zavod za zapošljavanje o slobodnom radnom mjestu podnošenjem prijave (obrazac E1-prijava o slobodnom radnom mjestu) i nije shodno odredbama člana 26 u roku od pet radnih dana od dana zasnivanja radnog odnosa obavijestio Zavod o zasnivanju radnog odnosa sa nezaposlenim licem, odnosno drugim licem (obrazac E3-prijava o zasnivanju radnog odnosa).

Preporuka P9

- **Subjekt revizije treba da vrši prijavu slobodnog radnog mjesta i da obavještava Zavod za zapošljavanje o zasnivanju radnog odnosa, na način i po postupku utvrđenim važećim Zakonom o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti.**

Nalaz

- Partija nije u postupku revizije prezentirala dokaze o radno – pravnom statusu za većinu angažovanih lica, a obzirom da je na ugovorene naknade vršen samo obračun poreza na lična primanja, to se nije moglo utvrditi da li je isti pravilno izvršen, budući da se poreske obaveze ne obračunavaju na isti način za lica u radnom odnosu i nezaposlena lica.

Preporuka P10

- **Subjekt revizije prilikom angažovanja izvršilaca po ugovoru o djelu treba da obezbijedi podatke o radno-pravnom statusu svih angažovanih lica u cilju pravilnog obračuna poreskih obaveza.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Partija na isplaćene naknade fizičkim licima po osnovu ugovora o djelu i zakupa i na naknade troškova dnevnica i korišćenja sopstvenog automobila u službene svrhe obračunala, a nije uplatila poreske obaveze u iznosu od 35.914,90€, što nije u skladu sa odredbama člana 46 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica, kojim je propisano da porez na lična primanja obračunava, obustavlja i uplaćuje poslodavac, odnosno isplatilac tih primanja, prilikom svake isplate primanja, prema propisima koji važe na dan isplate. Partija je nadležnom poreskom organu podnosila IOPPD obrasce o obračunatim poreskim obavezama, ali ne u propisanom roku (do 15 u mjesecu za prethodni mjesec) utvrđenom članom 5 Pravilnika o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca Izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.

Preporuka P11

- **Subjekt revizije je dužan da vrši plaćanje poreskih obaveza na naknade fizičkim licima shodno odredbama člana 46 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica, kao i da nadležnom poreskom organu dostavlja izvještaj o obračunatim i plaćenim porezima i doprinosima (IOPPD) u roku iz člana 5 važećeg Pravilnika o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca Izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.**

Nalaz

- Uvidom u prezentiranu dokumentaciju i Djelovodnik Partije utvrđeno je da određeni broj faktura, odluka o isplati i većina putnih naloga ne sadrži arhivski broj (nijesu zavedeni u arhivi). Partija nije internom procedurom definisala poslove prijema, evidentiranja, otpremanja, arhiviranja i čuvanja ulaznih i izlaznih akata.

Preporuka P12

- **Subjekt revizije treba da vrši uredno evidentiranje akata u arhivskim knjigama (Djelovodnik), kao i da internom procedurom definiše poslove prijema, evidentiranja, otpremanja, arhiviranja i**

čuvanja ulaznih i izlaznih akata u cilju obezbjeđivanja adekvatne validnosti istih.

Konačni izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Pokreta „EVROPA SAD“ za 2023.godinu, namijenjen je rukovodstvu subjekta revizije, Skupštini Crne Gore, Agenciji za sprječavanje korupcije i ostaloj zainteresovanoj javnosti.

Subjekt revizije je dužan da, putem aplikacije DRI za praćenje preporuka (Registar preporuka), u roku od 30 (trideset) dana, odnosno najkasnije do 17.11.2024.godine, dostavi Državnoj revizorskoj instituciji Akcioni plan za realizaciju preporuka, a u roku od šest mjeseci, odnosno najkasnije do 17.04.2025.godine, Izvještaj o realizaciji preporuka iz Izvještaja o reviziji.

Nadležni Kolegijum DRI utvrdio je da karakter nalaza u predmetnoj revizije nalaže:

- **da se predmetni izvještaj, zbog izraženog negativnog mišljenja i utvrđenih nepravilnosti, dostavi Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu Skupštine Crne Gore, na upoznavanje;**

- **da se predmetni izvještaj dostavi Skupštini Crne Gore i Odboru za antikorupciju Skupštine Crne Gore, shodno Protokolu o saradnji između Skupštine Crne Gore i Državne revizorske institucije, na upoznavanje;**

- **da se predmetni izvještaj dostavi Agenciji za sprječavanje korupcije, shodno Protokolu o saradnji između između Agencije za sprječavanje korupcije i Državne revizorske institucije, na upoznavanje.**

Predsjedavajući Senatom DRI
Rukovodilac Kolegijuma
Senator
Nikola N. Kovačević

II OPŠTI PODACI

2.1. Pravni osnov

Pravni osnov za vršenje revizije Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Pokreta „EVROPA SAD“ za 2023. godinu sadržan je u:

- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji (“Sl. list CG“ br. 15/07….31/14 i 70/17);
- Zakonu o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja (Sl.list CG“ br. 003/20, 038/20);
- Godišnjem planu revizije Državne revizorske institucije za 2024.godinu, DRI br. 06-038/23-319 od 26.12.2023.godine i izmjenama istog;
- Odluci Kolegijuma nadležnog za vršenje ove revizije br. 04-035/24-1424/2 od 30.05.2024.godine.

Revizija Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Pokreta „EVROPA SAD“ za 2023.godinu izvršena je u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list CG“ br. 03/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG“ br. 07/15);
- Smjernicama o reviziji Godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata;
- Smjernicama za kontrolu kvaliteta vršenja revizije;
  Međunarodnim standardima (ISSAI 100 - 999).

2.2. Osnovni podaci o subjektu revizije

Shodno Statutu, naziv Partije je Pokret Evropa sad!, dok je skraćeni naziv Partije - Evropa sad. Sjedište Partije je u Podgorici.
Organi Partije na državnom nivou su: Skupština; Glavni odbor; Predsjedništvo; Izvršni odbor; Statutarna komisija i Nadzorni odbor.
Skupština je najviše izborno tijelo Pokreta.
Glavni odbor je najviši organ upravljanja Pokretom koji donosi programske i političke odluke između dvije Skupštine. Nadležnosti Glavnog odbora, između ostalih, su: utvrđuje i vodi politiku Pokreta u skladu sa Programom; razmatra izmjene i dopune Programa i Statuta.
Predsjednik zastupa i predstavlja Pokret u javnosti. Predsjednik Pokreta za svoj rad odgovara Skupštini i Glavnom odboru. Pored predsjednika pokreta, Pokret ima i zamjenika predsjednika Pokreta. Pokret ima najmanje jednog potpredsjednika.
Predsjedništvo je najviši politički organ Pokreta. Shodno Statutu, Predsjedništvo: utvrđuje i vodi politiku Pokreta na osnovu oduka Skupštine i Predsjednika; priprema i predlaže akte Glavnom odboru; raspolaže imovinom Pokreta, u skladu sa Zakonom, Statutom i drugim opštim aktima; donosi odluku o plaćanju članarina itd.

Generalnog sekretara bira Glavni odbor na predlog Predsjednika. Shodno Statutu, Generalni sekretar se stara o organizacionom jačanju Pokreta, formiranju infrastrukturne mreže i koordinira formiranje opštinskih i mjesnih odbora.
Izvršni odbor je izvršno-politički organ Pokreta koji realizuje praktične aktivnosti Pokreta i odlučuje o pitanjima iz svoje nadležnosti. Izvršni odbor, između ostalog, donosi Pravilnike i druge opšte akte Pokreta; utvrđuje finansijski plan. Izvršni direktor je Predsjednik Izvršnog odbora. Shodno Statutu, Izvršni direktor je odgovoran za poslove zasnivanja i raskidanja radnih odnosa u skladu sa aktom o sistematizaciji, Zakonom o radu i drugim aktima; upravlja imovinom Pokreta, obezbjeđuje njenu zaštitu i stara se o materijalno finasijskom poslovanju; sačinjava i predlaže izvršnom odboru finansijski plan Pokreta za narednu godinu; rukovodi administrativnim sekreterijatom Pokreta; i stara se o ažuriranju Centralnog registra članova Pokreta. Za sve poslove finansijsko – materijalne prirode izvršni direktor odgovara predsjedniku Pokreta i dostavlja mu izvještaj o izvršenim poslovima, a za ostale poslove odgovara Izvršnom odboru.
Statutarna komisija je stručni organ Pokreta, koja, između ostalog, tumači Statut i druga opšta akta Pokreta; priprema nacrt izmjena i dopuna Statuta, po odluci Predsjedništva ili Predsjednika.
Shodno Statutu, Nadzorni odbor: kontroliše prihode i rashode Pokreta; kontroliše upravljanje imovinom kojaje u vlasništvu Pokreta ili kojom Pokreta raspolaže po drugom osnovu; podnosi godišnji izvještaj o kontroli finansijksog poslovanja Glavnom odboru Pokreta; podnosi izvještaj Skupštini.

2.3. Finansijsko poslovanje i finansiranje Partije

Pokret se finansira i obavlja finansijsko poslovanje u skladu sa zakonom. Pokret ima svoj žiro – račun i vodi jedinstveno računovodstveno poslovanje. Imovinom Pokreta raspolaže Predsjedništvo.
Predsjednik pokreta, zamjenik predsjednika Pokreta i izvršni direktor, uz ovlašćenje predsjednika Pokreta, jedini su finansijski nalogodavci i izvršitelji odluka finansijsko – materijalne prirode u Pokretu. Glavni odbor usvaja finansijski izvještaj Pokreta, na prijedlog Predsjedništva. Za obavljanje unutrašnje kontrole finansijskog poslovanja Pokreta zadužen je Nadzorni odbor.

2.4. Vrsta revizije

Državna revizorska institucija je izvršila finansijsku reviziju i reviziju pravilnosti. Finansijska revizija podrazumijeva reviziju Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Pokreta „EVROPA SAD“ za 2023. godinu, dok revizija pravilnosti podrazumijeva usklađenost poslovanja istih sa zakonskom i drugom regulativom.

2.5. Predmet revizije

Predmet revizije je Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Pokreta „EVROPA SAD“ za 2023. godinu i usklađenost poslovanja sa zakonskom i drugom regulativom.

2.6. Cilj revizije

Cilj finansijske revizije je izražavanje mišljenja o tome:

1. Da li su finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima pripremljeni u skladu sa okvirom finansijskog izvještavanja ili
2. Da li su finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima prezentovani na fer i objektivan način u skladu sa datim okvirom.

Cilj revizije pravilnosti je izražavanje mišljenja o tome da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa relevantnim zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi.

2.7. Kriterijumi revizije

Kriterijumi za finansijsku reviziju

- MRS;
- Zakon o računovodstvu ("Službeni list Crne Gore", br. 145/21 od 31.12.2021, 152/22 od 30.12.2022);
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica ("Službeni list Crne Gore", br. 011/20);
- Pravilnik o obrascu godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja političkog subjekta ("Sl. list CG" br. 026/22).

Kriterijumi za reviziju pravilnosti

- Zakon o političkim partijama ("Sl. list Crne Gore", br. 073/10, 040/11, 059/11);
- Zakon o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja (Sl.list CG“ br. 003/20, 038/20);
- Zakon o budžetu Crne Gore za 2023.godinu (“Sl.list Crne Gore”, br.152/22 od 30.12.2022 i 106/23 od 29.11.2023.);
- Zakon o radu („Sl. list CG“, br. 049/08 … 004/18, 074/19...145/21);
- Zakon o obligacionim odnosima („Sl. list CG“, br. 047/08, 004/11, 022/17);
- Zakon o računovodstvu ("Službeni list Crne Gore", br. 145/21 od 31.12.2021, 152/22 od 30.12.2022);
- Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica („Sl.list RCG“, br.065/01,...,004/07 i „Sl. list CG“, br.086/09,...,083/16, 067/19...146/21,...,152/22 od 30.12.2022);
- Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje („Sl. list CG“, br.013/07,...,008/15, 022/17, 042/19...145/21,...,152/22 od 30.12.2022);

- Zakon o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti („Sl. list CG“,br.024/19);
- Zakon o sprječavanju nelegalnog poslovanja („Sl. list CG“, 029/13, 016/16,...,152/22 od 30.12.2022, 027/23 od 08.03.2023.);
- Zakon o reprogramu poreskog potraživanja („Sl. list CG“, br.145/21 od 31.12.2021.g.);
- Uredba o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru („Sl. list CG“, br. 040/16, 028/18,108/20);
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica ("Službeni list Crne Gore", br. 011/20);
- Pravilnik o obrascu godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja političkog subjekta ("Sl. list CG" br. 026/22);
- Pravilnik o razvrstavanju materijalne i nematerijalne imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije budžetskih i vanbudžetskih korisnika („Sl. list RCG“, br.032/03);
- Pravilnik o razvrstavanju osnovnih sredstava po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije ("Službeni list Crne Gore", br.028/02, 130/ 21);
- Pravilnik o načinu i rokovima za vršenje popisa imovine i obaveza pravnog lica ("Službeni list Crne Gore", br. 126/22 od 18.11.2022);
- Pravilnik o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje („Sl. list CG”,br.076/10,...,050/17, 015/19, 009/20,110/21, 032/22, , 015/23 od 08.02.2023.);
- Pravila o načinu obračunavanja i izvještavanja o nenovčanim prilozima političkim subjektima ("Službeni list Crne Gore", br. 036/22 od 06.04.2022);
- Statut političkog subjekta;
- Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Partije;
- Finansijski plan Partije za 2023. godinu;
- Program rada Partije za 2023. godinu
- Interne procedure i pravila subjekta revizije.

2.8. Metode revizije

Revizija je vršena kombinovanjem postupaka dokumentarne i terenske revizije.

U pripremnoj fazi revizije izvršeno je identifikovanje i procjena rizika kroz razumijevanje subjekta revizije i njegovog okruženja, uključujući i interne kontrole.

Takođe je utvrđena materijalnost u fazi planiranja finansijske revizije za finansijske izvještaje kao cjelinu odnosno procjena do kojeg nivoa se može

tolerisati pogrešno prikazivanje podataka u finansijskim izvještajima, a da to ne utiče značajno na njihovu istinitost i objektivnost.
Smjernicama o reviziji Godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata, utvrđeno je da se kod određivanja materijalnosti po vrijednosti, koristi se stopa materijalnosti u rasponu od 0,5% do 2%. S tim u vezi, materijalnost je utvrđena u iznosu od **22.674,10€,** tj. 1,67% od ukupnih rashoda Partije, koji iznose **1.357.730,33€.**

Za potrebe prikupljanja revizijskih dokaza, provjerene su poslovne knjige i knjigovodstvene isprave subjekta revizije, koje služe kao dokaz o nastalim poslovnim događajima, ocijenjeno je funkcionisanje sistema unutrašnjih kontrola radi određivanja revizorskog pristupa. Ispitana je doslijednost primjene zakona te pravila, procedura i drugih internih akata shodno utvrđenim kriterijumima.

2.9. Vrijeme vršenja revizije

Revizija Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Pokreta „EVROPA SAD“ za 2023. godinu je planirana Godišnjim planom revizija DRI za 2024.godinu, kojim je definisano pretpostavljeno vrijeme trajanja revizije od ukupno 60 revizorskih dana.

III UTVRĐENO ČINJENIČNO STANJE

3.1. Sistem unutrašnjih kontrola

Partija je shodno članu 49 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, članom 55 Statuta utvrdila da je za obavljanje unutrašnje kontrole finansijskog poslovanja Partije zadužen Nadzorni odbor. Statutom je utvrđeno da Nadzorni odbor kontroliše prihode i rashode Partije; kontroliše upravljanje imovinom u vlasništvu Partije ili kojom Partija raspolaže po drugom osnovu; podnosi godišnji izvještaj o kontroli finansijskog poslovanja Glavnom odboru.
Članom 43 Statuta utvrđeno je da Izvršni direktor Partije rukovodi administrativnim sekretarijatom Partije, upravlja imovinom, obezbjeđuje njenu zaštitu i stara se o materijalno finansijskom poslovanju, sačinjava i predlaže Glavnom odboru Finansijski plan Partije za narednu godinu. Za sve poslove finansijsko-materijalne prirode izvršni direktor odgovara Predsjedniku Partije. Shodno Statutu, imovinom Partije raspolaže Predsjedništvo. Predsjednik Pokreta, zamjenik predsjednika i izvršni direktor jedini su finansijski nalogodavci odluka finansijsko materijalne prirode u Pokretu. Glavni odbor usvaja finansijski izvještaj na predlog Predsjedništva.
Partija je shodno članu 27 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja donijela Odluku od 28.02.2023. godine o otvaranju računa i imenovanju odgovornih lica za namjensko trošenje sredstava i za podnošenje izvještaja za izbornu kampanju za predsjedničke izbore, kojom su određena tri odgovorna lica i Odluku od 19.05.2023. godine o otvaranju računa i imenovanju odgovornih lica za namjensko trošenje sredstava i za podnošenje izvještaja za izbornu kampanju za parlamentarne izbore, kojom su određena dva odgovorna lica.

3.2. Aktivnosti partijskih organa u 2023. godini

Partijski organi su shodno svojim nadležnostima utvrđenim Statutom donijeli i usvojili sljedeća akta u 2023. godini: Statut Asocijacije žena, Odluku o usvajanju Godišnjeg izvještaja o prihodima, imovini i rashodima za 2023. godinu, Odluku o popisu i obrazovanju komisija za popis imovine, Uputstvo za rad komisije za popis, Odluka o usvajanju izvještaja o redovnom godišnjem popisu za 2023. godinu, Odluku o donošenju finansijskog plana za 2023. i 2024. godinu, Odluke o prenosu i podizanju sredstava sa računa, Odluke o novčanoj pomoći, Odluke o naknadi troškova za službeni put itd.

3.3. Finansijski plan za 2023.godinu

U postupku revizije prezentiran je Finansijski plan Partije za 2023. godinu, sačinjen u excel tabeli (ukupno planirani prihodi iznose 1.067.100,00€, dok ukupno planirani rashodi iznose 856.300,00€) i Odluka o donošenju istog (od 31.01.2023.godine). Shodno navedenom, konstatuje se da je Partija donijela Finansijski plan za 2023.godinu nakon propisanog roka Zakonom o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, kojim je definisano da

se finansijski plan i program rada donosi do kraja tekuće za narednu godinu. U postupku revizije prezentirana je Odluka o donošenju Finansijskog plana za 2024. godinu od 16.12.2023. godine, što je u skladu sa navedenim Zakonom.

3.4. Program rada za 2023.godinu

Partija nije donijela Program rada za 2023.godinu, što nije u skladu sa članom 49 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.

- **Subjekt revizije treba da donosi program rada do kraja tekuće za narednu godinu u skladu sa članom 49 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

3.5. Računovodstveni sistem

Partija je shodno članu 48 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja dužna da vodi računovodstvenu evidenciju o prihodima, imovini i rashodima po porijeklu (posebno za sredstva iz javnih i privatnih izvora), visini i strukturi, u skladu sa propisom Ministarstva finansija. Budući da Partija ima svojstvo pravnog lica dužna je da poslovne knjige vodi po sistemu dvojnog knjigovodstva. Računovodstvena evidencija mora biti zasnovana na vjerodostojnoj računovodstvenoj dokumentaciji.
Računovodstvene poslove za Partiju obavljala je računovodstvena agencija, a shodno Izjavi iste, od 10.06.2024. godine, u 2023.godini korišćena je obračunska metoda računovodstvene evidencije.
Uvidom u računovodstvene evidencije Partije, utvrđeno je da ista ne obezbjeđuje preciznu evidenciju prihoda (za finansiranje rada ženske organizacije) i rashoda za redovno poslovanje i izborne kampanje, što nije u skladu sa članom 48 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja. Partija je u poslovnim knjigama, prihode iz budžeta lokalne samouprave evidentirala kao priloge od pravnih lica.

- **Subjekt revizije treba da vodi računovodstvenu evidenciju o prihodima, imovini i rashodima po porijeklu (posebno za sredstva iz javnih i privatnih izvora), visini i strukturi prihoda, imovine i rashoda, kako je to utvrđeno članom 48 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

Partija vodi sledeće poslovne knjige: Dnevnik i Glavnu knjigu i pomoćne evidencije koje se generišu na osnovu podataka iz sistema (evidenciju stalne imovine, analitičku evidenciju dobavljača itd.)

3.6. Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj

Partija je shodno članu 48 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja dužna da Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj dostavi Državnoj revizorskoj instituciji najkasnije do 31. marta tekuće za prethodnu godinu i da iste shodno Pravilniku o obrascu godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja političkog subjekta, dostavi na sledećim obrascima i to:

- Izvještaj o prihodima, imovini i rashodima političkog subjekta;
- Izvještaj o načinu i namjeni utrošenih sredstava za finansiranje redovnog rada ženskih organizacija u političkim subjektima;
- Završni račun političkog subjekta (Iskaz o finansijskoj poziciji/Bilans stanja, Iskaz o ukupnom rezultatu/Bilans uspjeha, Iskaz o promjenama neto imovine (kapitala) –IPK, Iskaz o tokovima gotovine – ITG i Statistički aneks).

Partija je Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj za 2023. godinu dostavila Državnoj revizorskoj instituciji na propisanim obrascima i u predviđenom roku, dok je naknadno dostavljen i korigovani Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj za 2023. godinu.

3.7. Izvještaj o prihodima, imovini i rashodima političkog subjekta

Partija je u Zbirnom izvještaju o prihodima i rashodima Godišnjeg izvještaja o prihodima, imovini i rashodima političkog subjekta iskazala prihode u iznosu od 2.109.049,00€ i rashode u iznosu 1.360.897,00€.
Ukupni prihodi u iznosu od 2.109.049,00€ odnose se na: prihode iz budžeta Crne Gore (za finansiranje redovnog rada političkog subjekta u iznosu od 709.661,00€, prihode za finansiranje redovnog rada ženske organizacije u iznosu od 27.817,60€, prihode za finansiranje izbornih kampanja u iznosu od 1.126.873,61€); prihode iz budžeta lokalne samouprave (za finansiranje redovnog rada političkog subjekta u iznosu od 171.488,00€ i za finansiranje redovnog rada ženske organizacije u iznosu od 14.717,00€), kao i prihode iz privatnih izvora (od priloga pravnih lica za finansiranje izborne kampanje u iznosu od 1.500,00€, priloge od fizičkih lica za finansiranje izborne kampanje u iznosu od 56.779,00€) i ostale prihode u iznosu od 214,00€.
Uvidom u Glavnu knjigu Partije utvrđeno je da su prihodi evidentirani u iznosu od 2.109.088,94€ i to: prihodi iz budžeta Crne Gore za finansiranje redovnog rada političkog subjekta u iznosu od 707.436,06€, prihodi za finansiranje izbornih kampanja u iznosu od 1.129.097,01€, kao i prilozi od pravnih lica u iznosu od 1.539,30€. Kod prihoda od priloga fizičkih lica za finansiranje izborne kampanje ne može se potvrditi da svi pripadaju prilozima za finansiranje izborne kampanje, jer su prilozi fizičkih lica u iznosu od 33.518,32€ uplaćeni na račun za redovno poslovanje Partije i isti nijesu iskazani kao prilozi za izbornu kampanju u Izvještaju o utrošenim sredstvima u toku izborne kampanje koji se dostavlja ASK-u, što se razlikuje u odnosu na strukturu istih iskazanih u Izvještaju o prihodima, imovini i rashodima političkog subjekta za 2023.godinu.
Ukupni rashodi u iznosu od 1.360.897,00€, odnose se na: troškove zakupa prostorija za rad u iznosu od 68.414,00€, troškove nabavki i održavanja opreme/pokretne imovine u iznosu od 2.126,00€, troškove nastale po osnovu finansiranja izborne kampanje u iznosu od 1.062.996,00€, troškove nastale po osnovu isplate zarada i ostalih naknada u iznosu od 224.051,00€ i troškove nastale po osnovu kupovine kancelarijskog i drugog materijala za redovan rad.

Uvidom u Glavnu knjigu Partije utvrđeno je da su rashodi evidentirani u iznosu od 1.357.730,33€, pri čemu struktura evidentiranih rashoda u Glavnoj knjizi ne odgovara istoj iskazanoj u Zbirnom izvještaju o prihodima i rashodima političkog subjekta za 2023.godinu.
Shodno navedenom, konstatuje se da Partija nije pravilno iskazala strukturu prihoda i rashoda u Izvještaju o prihodima, imovini i rashodima političkog subjekta za 2023.godinu, budući da se podaci o istim iskazanim u Izvještaju razlikuju po strukturi u odnosu na iste evidentirane u Glavnoj knjizi i utvrđene uvidom u prezentiranu dokumentaciju.

- **Subjekt revizije treba da u Izvještaju o prihodima, imovini i rashodima političkog subjekta pravilno iskazuje prihode i rashode po strukturi.**

3.8. Izvještaj o načinu i namjeni utroška sredstava za finansiranje redovnog rada ženskih organizacija u političkim subjektima

Partija je u posebnom Izvještaju o načinu i namjeni utroška sredstava za finansiranje redovnog rada ženskih organizacija iskazala ukupne troškove u iznosu od 13.405,00€ i to: troškove humanitarne pomoći u iznosu od 11.000,00€, troškove reklamnog materijala u iznosu od 548,00€, troškove zakupa u iznosu od 356,00€ i troškove reprezentacije u iznosu od 65,00€.
Uvidom u prezentiranu dokumentaciju utvrđeno je da se na troškove Asocijacije žena, osim troškova iskazanih u Izvještaju, odnosi i trošak reprezentacije u iznosu od 467,28€.
Subjekt revizije je shodno članu 14 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja donio poseban Statut Asocijacije žena Pokreta Evropa Sad (od 08.03.2023. god.), a prezentirana je i Odluka o usvajanju Programskih aktivnosti Asocijacije žena.

3.9. Izvještaji o prikupljenim i utrošenim sredstvima iz javnih i privatnih izvora u izbornoj kampanji

Tokom postupka revizije prezentirani su pojedinačni izvještaji o porijeklu, visini i strukturi prikupljenih i utrošenih sredstava iz javnih i privatnih izvora za izborne kampanje i to za predsjedničke izbore održane (drugi krug) 02.04.2023. godine i parlamentarne izbore održane 11.06.2023. godine. (datumi elektronskog podnošenja izvještaja su 17.05. za predsjedničke i 10.07.2023.godine za parlamentarne izbore).
Shodno navedenom, konstatuje se da je Partija Izvještaj o porijeklu, visini i strukturi prikupljenih i utrošenih sredstava iz javnih i privatnih izvora za izbornu kampanju za Predsjednika CG (drugi krug održan 02.04.2023. godine), predala ASK-u sa zakašnjenjem od 14 dana (elektronski, 17.05.2023. god.), što nije u skladu sa odredbama člana 50 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, kojim je propisano da je politički subjekt dužan da sačini izvještaj i podnese Agenciji, sa pratećom dokumentacijom, u roku od 30 dana od dana održavanja izbora.

- **Subjekt revizije treba da sačinjava i podnosi Agenciji za sprječavanje korupcije, Izvještaj o porijeklu, visini i strukturi prikupljenih i utrošenih sredstava iz javnih i privatnih izvora za izbornu kampanju, u skladu sa odredbama člana 50 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

Shodno izvještajima o porijeklu, iznosu i strukturi prikupljenih i utrošenih sredstava u izbornim kampanjama, izborni troškovi za predsjedničke izbore su iznosili 372.535,14€, dok su za parlamentarne izbore troškovi iznosili 388.621,05€.
Upoređivanjem zvaničnih podataka o utrošenim sredstvima iskazanih u izvještajima za predsjedničke i parlamentarne izbore i podataka evidentiranih u poslovnim knjigama Partije, utvrđeno je da Partija u izvještajima o porijeklu, iznosu i strukturi prikupljenih i utrošenih sredstava iz javnih i privatnih izvora koji su dostavljeni ASK-u za izborne kampanje nije iskazala sve troškove.
Revizijom je utvrđeno da u Izvještaju za predsjedničke izbore nijesu iskazani troškovi u iznosu od najmanje 72.230,73€ koji su se odnosili na: troškove isplaćene preko blagajne za opunomoćene posmatrače, materijalne troškove i prevoz u iznosu od 44.080,00€, troškove zakupa sala u iznosu od 3.560,00€, troškove fizičkim licima po ugovorima o djelu, odluka o naknadi troškova za predsjedničku kampanju u iznosu od 1.077,95€ bruto (964,77€ neto), troškove reklame u iznosu od 22.332,78€, troškove tehničke podrške u iznosu od 600,00€, troškove zakupa multimedijalne sale u iznosu od 480,00€, troškove kopiranja biračkog spiska u iznosu od 100,00€ itd.
Osim navedenih troškova, sa žiro računa za predsjedničke izbore plaćeni su i troškovi u iznosu od 8.018,97€, za koje se uvidom fakture nije moglo utvrditi da li se odnose na izborne aktivnosti, odnosno dio navedenih troškova se odnosio na redovno poslovanje Partije (troškovi po ugovorima o djelu u iznosu od 4.469,27 bruto (4.000,00€ neto), troškovi smještaja u iznosu od 610,00€, troškovi reprezentacije u iznosu od 2.839,70€ i trošak humanitarne pomoći u iznosu od 100,00€).
Takođe, utvrđena je razlika kod troškova predstavljanja na socijalnim medijima (google i facebook) koji su u izvještaju iskazani u iznosu od 41.685,44€, dok je prenos sredstava sa žiro računa za predsjedničke izbore na karticu za plaćanje navedenih troškova iznosio 10.000,00€.
Revizijom je utvrđeno da u Izvještaju za parlamentarne izbore nijesu iskazani troškovi u iznosu od najmanje 184.955,36€ koji su se odnosili na: troškove isplaćene preko blagajne za opunomoćene posmatrače, materijalne troškove, naknade troškova korišćenja sopstvenog automobila u službene svrhe u iznosu od 111.077,00€, troškove predstavljanja na socijalnim medijima plaćenim preko kartice u iznosu od 21.900,00€, troškove fizičkim licima po osnovu ugovora o djelu u iznosu od 21.061,48€ bruto (18.850,00€ neto), troškove prema članovima predsjedništva Partije po osnovu odluke o naknadi materijalnih i drugih troškova tokom sprovođenja izbornih kampanja i drugih aktivnosti od značaja za rad Pokreta „Evropa sad“ u iznosu od 22.000,00€, troškove zakupa sala u iznosu od 3.015,88€, troškove snimanja reklame u iznosu od 5.566,00€, tehničke podrške u iznosu od 242,00€, kopiranja biračkog spiska u iznosu od 100,00€ itd.

Takođe, revizijom je utvrđeno da su sa računa za parlamentarne izbore plaćeni i troškovi u iznosu od 84.681,06€, za koje se uvidom fakture ili ugovore nije moglo utvrditi da li se odnose na izborne aktivnosti, odnosno dio navedenih troškova se odnosio na redovno poslovanje Partije (troškovi fizičkim licima na osnovu ugovora o djelu u iznosu od 11.804,47€ bruto (10.565,00€ neto), drugi troškovi naknade prema fizičkim licima u iznosu od 61,80€, troškovi smještaja i hrane u iznosu od 60,00€, troškovi kancelarijskog materijala u iznosu od 3.049,74€, troškovi prevoza u iznosu od 554,37€, troškovi zakupa u iznosu od 3.067,59€, troškovi štampe i reklame u iznosu od 32.689,54€, troškovi reprezentacije u iznosu od 25.762,07€, troškovi pomoći u iznosu od 50,00€, fotografskih usluga u iznosu od 2.850,0€, troškovi kancelarijskog materijal za kongres mladih Partije u iznosu od 2.282,60€ i drugi troškovi u iznosu od 2.448,88€).

- **Subjekt revizije treba da u Izvještaju o prihodima, imovini i rashodima političkog subjekta pravilno iskazuje prihode i rashode po strukturi, kao i da vrši usaglašavanje podataka evidentiranih u poslovnim knjigama sa istim iskazanim u izvještajima koje dostavlja nadležnim državnim organima.**

3.10. Završni račun

Shodno Pravilniku o obrascu Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja političkog subjekta, politički subjekt je Godišnji završni račun za period od 01.01.2023.godine do 31.12.2023.godine dostavio Državnoj revizorskoj instituciji na propisanim obrascima:

- Iskaz o finansijskoj poziciji /Bilans stanja,
- Iskaz o ukupnom rezultatu/Bilans uspjeha,
- Iskaz o promjenama neto imovine (kapitala)-IPK (PP),
- Iskaz o tokovima gotovine-ITG (PP),
- Statistički Aneks.

Subjekt revizije je Državnoj revizorskoj instituciji dostavio prvobitni Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj u zakonskom roku i na propisanim obrascima, dok je naknadno dostavljen i korigovani Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj za 2023.godinu.

3.10.1. Bilans stanja

Shodno podacima iz korigovanog Bilansa stanja, aktiva i pasiva iskazane su u iznosu od po 790.447,00€.
U aktivi Bilansa stanja, iskazana je stalna imovina (koju čini oprema) u iznosu od 22.713,00€, obrtna sredstva (koju čine: potraživanja, gotovina i gotovinski ekvivalenti) u iznosu od 767.764,00€.
U pasivi Bilansa stanja, iskazana je neraspoređena dobit tekuće godine u iznosu od 751.358,00€, gubitak iz ranijih godina u iznosu od 13.544,00€ i kratkoročne obaveze u iznosu od 52.663,00€.
Revizijom je utvrđeno da podaci iskazani u Bilansu stanja odgovaraju podacima evidentiranim u poslovnim knjigama.

Evidentiranje i popis imovine

Revizijom je utvrđeno da Partija obezbjeđuje evidenciju imovine u okviru Glavne knjige, kao i analitičku evidenciju iste. Odlukom o popisu formirana je popisna komisija sa zadatkom da izvrši popis imovine, obaveza, potraživanja i novčanih sredstava na žiro računu i blagajni sa stanjem na dan 31.12.2023. Komisija je sačinila Izvještaj o popisu koji je usvojen Odlukom Predsjedništva Partije. U postupku revizije prezentovano je i Uputstvo za rad komisije za popis.
Shodno prezentovanim podacima u Izvještaju o popisu i Glavnoj knjizi, stalna imovina Partije po nabavnoj vrijednosti na dan 31.12.2023. godine iznosi 24.671,47€, otpisanoj 1.958,88€ i sadašnjoj vrijednosti 22.712,59€. Stalnu imovinu čini kancelarijski namještaj, računarska oprema, mobilni telefoni, tv uređaji i oprema za grijanje i hlađenje.
Partija je u 2023. godini izvršila nabavku opreme u vrijednosti od 19.891,84€. Novonabavljena oprema je dokumentovana fakturama dobavljača, a prezentovani su i reversi za kompjutersku opremu.
U Izvještaju o popisu, osim stalne imovine, prezentovani su i podaci o novčanim sredstvima na žiro računima i obavezama Partije sa stanjem na dan 31.12.2023.godine.

Potraživanja

Revizijom je utvrđeno da je Partija u Bilansu stanja na dan 31.12.2023. godine iskazala potraživanja u iznosu od 68.805,00€, u vezi sa kojim je u poslovnim knjigama evidentirala date avanse u iznosu od 44.618,90€ i potraživanja od lokalnih samouprava u iznosu od 24.168,49€.
Evidentirana potraživanja u iznosu od 24.186,49€, se odnose na potraživanja od opštine Bijelo Polje u iznosu od 3.873,46€, opštine Danilovgrad u iznosu od 15.063,33€, opštine Pljevlja u iznosu od 4.594,61€ i opštine Tivat u iznosu od 654,90€. Subjekt revizije je prezentirao dokumentaciju o usaglašavanju potraživanja sa lokalnim samoupravama po osnovu prihoda iz 2023. godine.
Dati avansi
Partija je u Glavnoj knjizi evidentirala date avanse u iznosu od 44.618,90€. Isti se odnose na depozit u iznosu od 1.815,00€ (po početnom stanju) shodno ugovoru o zakupu poslovnog prostora sa pravnim licem i na pretplate dobavljačima i to pretežno za usluge zakupa reklamnih površina u iznosu od 35.000,00€, usluge dizajna i štampe reklamnog materijala, za komunalne usluge, zakup sala, usluge projektovanja i izvođenja građevinskih radova, i sl. Subjekt revizije je vršio usaglašavanja salda sa većim dobavljačima.

Novčana sredstva na žiro računima

Shodno prezentiranoj dokumentaciji, Partija je u revidiranom periodu svoje poslovanje obavljala preko žiro računa za redovno poslovanje Centrale i Asocijacije žena, a za potrebe izbornih kampanji imala je otvorene posebne žiro račune (predsjednički i parlamentarni izbori). Pored navedenih žiro računa, Partija je imala u upotrebi Visa biznis karticu, a za potrebe plaćanja van zemlje, imala je otvoren devizni žiro račun.

Shodno podacima evidentiranim u poslovnim knjigama, depoziti na žiro računima Partije na dan 01.01.2023. godine iznosili su 12.570,76€, dok su depoziti na dan 31.12.2023. godine iznosili 698.959,03€.
Uvidom u stanje depozita iskazano u bančinim izvještajima/izvodima i stanje depozita na računima evidentirano u poslovnim knjigama Partije, utvrđena je razlika u iznosu od 900,00€ po osnovu više iskazanog depozita na deviznom žiro računu u poslovnim knjigama Partije na dan 01.01.2023. godine.

Redovni žiro račun
U postupku revizije je utvrđeno da je Partija redovno poslovanje Centrale obavljala preko dva žiro računa, da su na navedene žiro račune vršene uplate sredstava od strane Budžeta CG i lokalnih samouprava po osnovu redovnog poslovanja, prenosa sa računa Asocijacije žena i računa za parlamentarne i predsjedničke izbore (115.086,00€). Vršena su plaćanja ugovorenih naknada, zakupa, pomoći i drugih izdataka Partije, a sa navedenih računa su vršeni i prenosi sredstava na račune visa kartice radi plaćanja troškova oglašavanja preko društvenih mreža i prenos sredstava na posebni žiro račun otvoren za potrebe kampanje za predsjedničke izbore 2023. godine.

Žiro račun Asocijacije žena
Revizijom je utvrđeno da je Partija za potrebe finansiranja redovnog rada ženskih organizacija - Asocijacije žena u 2023. godini otvorila poseban žiro račun kod poslovne banke. Uvidom u bančine izvode utvrđeno je da je priliv sredstava na navedenom računu iznosio 48.506,28€, a odliv 18.177,37€, tako da je stanje na kraju godine iznosilo 30.328,91€.
Za finansiranje rada Asocijacije žena uplaćena su sredstva iz budžeta Crne Gore u iznosu od 27.817,65€ i iz budžeta lokalnih samouprava u iznosu od 18.788,62€ i to: Glavnog grada – 7.019,85€; opštine Bar – 1.107,84€; Kolašin – 809,95€; Pljevlja – 7.585,36€; Tivat – 342,06€; Bijelo Polje – 1.623,10€ i sredstva u iznosu od 300,46€, sa računa dvije opštine čiji naziv nije naznačen na izvodima (uplata od 120,97€ je evidentirana u GK kao prihod od opštine Bijelo Polje, a uplata u iznosu od 179,49€, kao neraspoređene donacije).
Osim navedenih, na račun je izvršen i prenos sredstava u iznosu od 1.900,00€ i to sa računa za parlamentarne izbore u iznosu od 1.800,00€, dok je iznos od 100,00€ prenešen sa računa za redovno poslovanje Partije.
Odlivi sredstava sa žiro računa Asocijacije žena se odnose na plaćanje putnih troškova, troškova pomoći i drugih troškova, dok je iznos od 4.723,50€ prenešen na račune za redovno poslovanje Partije (4.234,22€) i devizni račun (489,28€).
Upoređujući podatke o prihodima Asocijacije žena iz budžeta lokalnih samouprava iskazanim u Godišnjem izvještaju (14.717,00€), sa uplatama istih na račun Asocijacije utvrđeno da su u Izvještaju ovi prihodi iskazani u manjem iznosu za 3.892,13€.

Izborni žiro računi
Partija je shodno članu 24 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja otvorila posebne žiro račune za potrebe parlamentarnih i predsjedničkih izbora održanih u 2023. godini.

Prilikom otvaranja posebnih izbornih računa Partija je shodno članu 27 Zakona donosila odluke o otvaranju istih i imenovanju odgovornih lica za namjensko trošenje sredstava i podnošenje izvještaja.

Na izborni račun Partije za parlamentarne izbore zaprimljena su sredstva u ukupnom iznosu od 1.093.779,98€ i to po osnovu uplata iz Budžeta CG u ukupnom iznosu od 790.946,08€ (potvrđena izborna lista - 42.121,39€ i izborni rezultat - 748.824,69€), uplate donacije fizičkog lica u iznosu od 2.000,00€, priliva sredstva po osnovu kredita u iznosu od 298.500,00€, kao i po osnovu povraćaja više uplaćenih sredstava po fakturama od strane tri dobavljača u ukupnom iznosu od 2.333,90€.
Revizijom je utvrđeno da je subjekt revizije za potrebe izborne kampanje za **predsjedničke izbore - kandidat Milojko Spajić**, dana 07.02.2023. godine, otvorio poseban račun. Navedeni račun je zatvoren 01.03.2023. godine i po istom nije bilo promjena, o čemu je prezentirana i potvrda Hipotekarne banke, od 28.08.2024. godine.
Na izborni račun Partije otvoren za **predsjedničke izbore – kandidat Jakov Milatović**, su zaprimljena sredstva u ukupnom iznosu od 412.611,93€ i to po osnovu uplata iz Budžeta CG u ukupnom iznosu od **338.150,93€** (20% svim kandidatima kojima je utvrđena kandidatura – 25.272,83€ i izborni rezultat – 312.878,10€ - I krug – 40% sredstava za osvojenih preko 3% glasova - 104.557,88€ i II krug – 40% sredstava proporcionalno procentu osvojenih glasova - 208.320,22€), uplate donacija dva pravna lica u iznosu od **1.200,00€**, uplata donacija 26 fizičkih lica u ukupnom iznosu od **20.761,00€** (pojedinačno od 20,00€ do 5.000,00€), zaprimljena su i kreditna sredstva u iznosu od **39.800,00€**, a priliv sredstava je ostvaren i po osnovu prenosa sredstava sa redovnog računa Partije u ukupnom iznosu od **12.400,00€**. Osim navedenih, na žiro račun su uplaćena sredstva u iznosu od 200,00€ od dva fizička lica – strani državljani (2*100,00€), ali je izvršen povraćaj istih.
Za prenose sredstava sa redovnog na izborne račune prezentirane su odluke Partije.
Revizijom je utvrđeno da uplate priloga Partiji od strane dva pravna lica u ukupnom iznosu od 1.200,0€, nijesu izvršene u skladu sa članom 7 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja jer Partija nije prezentirala dokaze da su joj, kao primaocu priloga, dostavljene odluke pravnih lica o prilozima.

- **Subjekt revizije treba da finansiranje izborne kampanje putem priloga pravnih lica vrši na način kako je to definisano odredbama člana 7 stav 5 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

Uvidom u prezentirane potvrde banke o zatvaranju izbornih računa utvrđeno je da su izborni računi, zatvoreni u roku iz člana 25 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.

Devizni žiro račun
Uvidom u poslovne knjige utvrđeno je da je Partija u 2023. godini imala otvoren devizni žiro račun. Shodno prezentiranoj dokumentaciji, Partija je tokom godine izvršila prenos sredstava sa žiro računa Asocijacije žena na devizni račun u iznosu od 489,28€, dok je sa deviznog računa izvršila isplatu

hotelskih usluga u iznosu od 467,28€ i plaćanje bankarske provizije u iznosu od 22,00€, tako da shodno prezentiranoj analitičkoj kartici Partija na kraju godine nije imala depozita na deviznom računu.

Visa biznis kartica

Partija je u 2023. godini imala otvoren poseban račun vezan za visa biznis karticu za plaćanje troškova oglašavanja na društvenim mrežama.
Revizijom je, shodno prezentiranoj dokumentaciji, utvrđeno da je priliv sredstava na kartici iznosio ukupno 45.300,00€ i isti se odnosio na sredstava sa redovnog računa Partije u iznosu od 13.400,00€, sa izbornog računa za parlamentarne izbore u iznosu od 21.900,00€ i posebnog računa za predsjedničke izbore u iznosu od 10.000,00€.

Blagajničko poslovanje

Partija je u toku 2023. godine blagajničko poslovanje obavljala preko jedne blagajne. Gotovina se za potrebe blagajne u revidiranom periodu podizala sa izbornih računa Partije.
Uvidom u Glavnu knjigu, dnevnik blagajne i bankarske izvode, utvrđeno je da je gotovina na 01.01.2023. godine bila 0,00€, da je evidentiran ulaz novca u blagajnu u iznosu od 157.700,00€ (45.200,00€ sa izbornog računa za predsjedničke izbore i 112.500,00€ sa izbornog računa za parlamentarne izbore). Ukupno evidentirane isplate su iznosile 157.567,79€, dok je ukupno krajnje stanje na 31.12.2023. godine iznosilo 132,21€ (uvidom u analitiku dnevnika blagajne utvrđena je razlika od 18,00€ u krajnjem stanju).
Uvidom u prezentiranu blagajničku dokumentaciju utvrđeno je da su iz blagajni izvršene isplate za troškove naknada opunomoćenih posmatrača u iznosu od 106.410,00€, materijalne troškove/prevoz u iznosu od 6.264,38€, upotrebu sopstvenog automobila u službene svrhe u iznosu od 44.569,41€ i troškove dnevnica u iznosu od 342,00€.
Revizijom je utvrđeno da su se troškovi naknada opunomoćenih posmatrača u iznosu od 41.700,00€, odnosili na predsjedničke izbore, a u iznosu od 64.710,00€ na parlamentarne izbore i isti su dokumentovani odlukama o isplati gotovine po opštinama, shodno kojima se određeno lice ovlašćuje i zadužuje za isplatu ovih troškova.
Takođe je utvrđeno da prezentirane odluke nijesu arhivski zavođene, kao i da su isplate ovlašćenim licima dokumentovane potpisanim nalozima blagajne za isplatu, a preuzimanje gotovine od strane ovlašćenih posmatrača potpisanim spiskovima.
Gotovinski isplaćeni troškovi u iznosu od 6.264,38€, odnosili su se na troškove prevoza u iznosu od 3.660,00€ i troškove goriva u iznosu od 2.604,38€. Troškovi prevoza su dokumentovani odlukama o isplati, nalozima blagajne za isplatu, odlukom o prevozu birača u iznosu od 1.890,00€ i spiskom lica koja su primila naknadu troškova u iznosu od 1.770,00€. Troškovi goriva u iznosu od 2.604,38€ su dokumentovani fiskalnim računima u elektronskoj formi (slike), koji se za iznos troškova od 1.385,00€ nijesu mogli potvrditi zbog fizičkog oštećenja.
Troškovi u iznosu od 2.380,00€ se odnose na predsjedničke izbore, a u iznosu od 3.884,38€ na parlamentarne izbore.

Troškovi dnevnica u iznosu od 342,00€ odnosili su se na redovan rad partije, dokumentovani su nalozima blagajne za isplatu, nalozima za službeno putovanje koji nisu arhivski zavođeni i zbirnim izvještajem sa službenog puta. Troškovi upotrebe sopstvenog automobila u službene svrhe u ukupnom iznosu od 44.569,41€, odnosili su se na parlamentarne izbore u iznosu od 42.482,62€, dok se iznos od 2.086,79€ odnosio na redovan rad Partije. Navedeni troškovi su dokumentovani nalozima blagajne za isplatu, putnim nalozima za putnički automobil koji su potpisani od strane direktora Partije i lica koje je koristilo automobil, u istima je navedena pređena kilometraža i obračun naknade, dio korisnika je podnio izvještaj sa službenog puta, dok nijesu prezentirane pisane saglasnosti o korišćenju sopstvenog automobila u službene svrhe.
Shodno navedenom konstatuje se, da je Partija izvršila isplate naknada troškova korišćenja sopstvenog automobila u službene svrhe u iznosu od 44.569,41€, u vezi sa kojim nijesu prezentirane pisane saglasnosti o korišćenju sopstvenog automobila u službene svrhe, što nije u skladu sa članom 25 Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru kao jedinim važećim propisom u Crnoj Gori koji reguliše oblast službenih putovanja, s obzirom da Partija isto nije regulisala sopstvenim internim aktom.

- **Subjekt revizije treba da isplatu naknada troškova korišćenja sopstvenog automobila u službene svrhe vrši na način kako je to propisano članom 25 Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru.**

Obaveze

Partija je u poslovnim knjigama evidentirala obaveze sa stanjem na dan 31.12.2023. godine u iznosu od 52.662,29€ i iste se odnose na: obaveze prema dobavljačima u iznosu od 13.845,69€, obaveze za neto zarade u iznosu od 31,82€, obaveze za poreze i doprinose u iznosu od 35.914,90€, ostale obaveze prema fizičkim licima u iznosu od 425,43€, obaveze za doprinose (privredna komora i sindikat) u iznosu od 64,43€ i obaveze za prirez porezu u iznosu od 2.381,55€.
Revizijom je utvrđeno da se neizmirene obaveze prema dobavljačima u iznosu od 13.845,69€ odnose na: obaveze prema dobavljačima iz redovnog poslovanja u ukupnom iznosu od 5.939,81€ i na obaveze prema dobavljačima po osnovu izbornih kampanja u iznosu od 7.905,88€. U postupku revizije prezentirani su dokazi (konfirmacije) o usaglašavanju obaveza sa određenim brojem dobavljača.
Obaveze prema dobavljačima odnosile su se na obaveze po početnom stanju u iznosu od 583,30€, obaveze prema dobavljačima za usluge reklame u iznosu od 7.436,69€, nabavke opreme u iznosu od 3.389,90€, usluge zakupa u iznosu od 540,00€, usluge reprezentacije u iznosu od 204,86€ i ostale usluge u iznosu od 1.690,94€ (komunalne usluge, troškovi mobilne telefonije, trošak električne energije i sl).
Obaveze za poreze i doprinose evidentirane u Glavnoj knjizi u iznosu od 35.914,90€ odnosile su se na obračunate poreze na isplate troškova zarade zaposlenih, ugovore o djelu i zakupu i na naknade troškova dnevnica i

korišćenja sopstvenog automobila u službene svrhe isplaćene gotovinski opunomoćenim posmatračima.
Shodno navedenom, konstatuje se da je Partija u poslovnim knjigama iskazala obračunate poreske obaveze po osnovu isplaćenih naknada fizičkim licima po osnovu zarada, ugovora o djelu i ugovora o zakupu i ostalih naknada, koje nijesu plaćene u 2023. godini, što nije u skladu sa odredbama člana 46 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica, kojim je, između ostalog, utvrđeno da se porez na lična primanja obračunava, obustavlja i uplaćuje prilikom svake isplate primanja. U postupku revizije je prezentiran dokaz (izvod iz banke), da je Partija izvršila plaćanje obračunatih poreza i doprinosa u 2024. godini.
Revizijom je utvrđeno da je Partija u 2023. godini, izvršila plaćanje troškova u iznosu od 47.753,68€ koji su se odnosili na izbore iz 2022. godine (isti su po početnom stanju u poslovnim knjigama evidentirani u iznosu od 47.801,68€). Troškovi u iznosu od 3.319,45€ su isplaćeni sa redovnog računa, iznos od 8.200,00€ sa računa za lokalne izbore u Podgorici i troškovi u iznosu od 36.234,25€ sa računa za parlamentarne izbore.

3.10.2. Bilans uspjeha

U dostavljenom korigovanom Bilansu uspjeha iskazani su prihodi u iznosu od 2.109.089,00€, rashodi u iznosu 1.357.731,00€ i finansijski rezultat (dobitak) u iznosu od 751.358,00€.

3.10.2.1. Prihodi

Partija je poslovnim knjigama i finansijskom izvještaju iskazala ukupne prihode ostvarene u 2023.godini u iznosu od 2.109.088,94€ i isti se odnose na prihode iz budžeta države i lokalnih samouprava u iznosu od 2.050.555,63€, prihode od priloga fizičkih lica u iznosu od 56.779,32€, prihode od donacija pravnih lica u iznosu od 1.539,30€ i ostale prihode u iznosu od 214,69€.

U nastavku je pregled ostvarenih prihoda u 2023. godini po strukturi:

R/B	Opis	Iznos	%
1	Prihodi od donacija - Finansiranje iz budžeta opština	2.050.555,63	97,22%
2	Prihodi od donacija - Pravna lica	1.539,30	0,07%
3	Prihodi od donacija - Fizička lica	56.779,32	2,69%
4	Prihodi od donacija - neraspoređeno	179,49	0,01%
5	Prihodi iz prethodnih izvještajnih perioda	35,20	0,00%
Ukupno		2.109.088,94	100,00%

Prihodi iz budžeta CG
Partija je u Godišnjem izvještaju o prihodima, imovini i rashodima političkog subjekta i poslovnim knjigama iskazala prihode iz budžeta Crne Gore u ukupnom iznosu od 1.864.350,72€ i to budžeta Ministarstva finansija u iznosu od 1.849.899,11€ i budžeta Skupštine Crne Gore u iznosu od 14.451,61€.

Revizijom je utvrđeno da se dio evidentiranih prihoda u iznosu od 1.129.097,01€ odnosi na finansiranje izbornih kampanja i to za predsjedničke izbore u iznosu od 338.150,93€ i za parlamentarne izbore u iznosu od 790.946,08€, dok se prihodi u iznosu od 720.802,10€ odnose na finansiranje redovnog rada subjekta revizije, od kojih iznos od 27.817,66€, za finansiranje zenske organizacije.
Prihodi iz budžeta Skupštine Crne Gore u iznosu od 14.451,61€ se odnose na finansiranje rada poslaničkog kluba PES-a.
Upoređujući podatke o budžetskim prihodima za predsjedničke izbore i za redovan rad subjekta revizije, iskazane u Godišnjem izvještaju o prihodima, imovini i rashodima političkog subjekta, sa istim evidentiranim u Glavnoj knjizi i podacima sa bankarskih izvještaja utvrđena je razlika u strukturi istih, odnosno da su u Izvještaju prihodi po osnovu predsjedničke kampanje umanjeni za iznos od 2.224,29€ i za isti iznos uvećani prihodi po osnovu finansiranja redovnog rada subjekta revizije.

Prihodi iz budžeta jedinica lokalne samouprave

Partija je u poslovnim knjigama i Godišnjem izvještaju o prihodima, imovini i rashodima političkog subjekta – Obrazac 5, iskazala prihode iz budžeta lokalnih samouprava u iznosu od 186.205,00€ i to po osnovu uplata od Glavnog Grada u iznosu od 89.968,56€, opštine Bar u iznosu od 14.711,52€, opštine Bijelo Polje u iznosu od 20.560,66€, opštine Danilovgrad u iznosu od 17.506,79€, opštine Kolašin u iznosu od 10.223,12€, opštine Pljevlja u iznosu od 26.197,57€ i prihode od opštine Tivat u iznosu od 7.036.69€.
Shodno podacima iz Godišnjeg izvještaja iskazani, odnosno evidentirani prihodi u iznosu od 171.488,00€ se odnose na finansiranje redovnog poslovanja, a prihodi u iznosu od 14.717,00€ na finansiranje rada Asocijacije žena PES-a.
Revizijom je na osnovu uvida u bančine izvode utvrđeno da su lokalne samouprave na žiro račun Asocijacije žena PES-a uplatile iznos od 18.788,62€, što je za iznos od 3.892,13€, više od iskazanih u Godišnjem izvještaju o prihodima, imovini i rashodima političkog subjekta za 2023.godinu.

Prihodi od priloga pravnih lica

Prihodi od priloga pravnih lica evidentirani su u poslovnim knjigama Partije u iznosu od 1.539,30€, a ista su u GIPIR-u iskazana u iznosu od 1.500,00€.
Revizijom je utvrđeno da su prilozi pravnih lica u iznosu od **1.200,00€** uplaćeni na žiro račun otvoren za finansiranje izborne kampanje za predsjedničke izbore, a da se prilog evidentiran u iznosu od 300,00€ po osnovu nenovčane donacije, odnosi na predsjedničku kampanju i dokumentovan je ugovorom o ustupanju reklamnog prostora (od 04.03.2023. godine).
U postupku revizije nijesu prezentirane odluke organa pravnih lica o prilogu-donaciji Partiji, kako je to propisano članom 7 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, što je pojašnjeno u dijelu Izvještaja koji se odnosi na Novčana sredstva na žiro računima.

Prihodi od priloga fizičkih lica
Prihodi evidentirani u poslovnim knjigama Partije u iznosu od 56.779,32€ odnose se na prihode od priloga fizičkih lica, od kojih je iznos od 34.018,32€ uplaćen na žiro račun za redovno poslovanje, a iznos od 22.761,00€ na posebne račune za izborne kampanje i to za predsjedničke izbore u iznosu od 20.761,00€ i parlamentarne izbore u iznosu od 2.000,00€. Revizijom je utvrđeno da su prilozi uplaćeni od strane 46 lica u iznosima od 20,00€ do 5.000,00€, a ostvarena je i nenovčana donacija u iznosu od 500,00€ - usluge štampe reklamnog materijala.
Shodno prezentiranoj dokumentaciji utvrđeno je da prilozi od strane fizičkih i pravnih lica za finansiranje Partije ne prelaze limite utvrđene članom 15 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.
Takođe je utvrđeno da je subjekt revizije u Zbirnom izvještaju o prihodima i rashodima iskazao da su svi prilozi fizičkih lica prihod za finansiranje izbornih kampanje, što ne korespondira podacima sa bankarskih izvoda.
Partija u 2023. godini nije ostvarivala prihode od članarina, iako je 31.12.2022. godine donijela Odluku o načinu utvrđivanja visine članarine.
Partija je shodno posebnim odlukama vršila prenose sredstava sa redovnih na izborne račune za potrebe izbornih kampanji održanih 2023. godine, što je obrazloženo u dijelu Izvještaja koji se odnosi na izborne žiro račune.

Ostali prihodi u iznosu od 214,69€ odnose se na neraspoređene prihode - uplate lokalnih samouprava na račun Asocijacije žena u iznosu od 179,49€ i prihode iz ranijeg perioda u iznosu od 35,20€.

3.10.2.2. Rashodi

Partija je u 2023. godini ostvarila rashode u iznosu od 1.350.730,33€.

U nastavku je dat tabelarni pregled troškova evidentiranih u poslovnim knjigama u 2023.godini

Rb	Konto	Opis	Ukupno u 2023. godini	%
1	510	Nabavka ostalog materijala (režijskog)	505.20	0.04%
2	512	Troškovi ostalog materijala	10,256.87	0.76%
3	513	Troškovi električne energije	2,988.45	0.22%
4	520	Troškovi zarada i naknada zarada (bruto)	43,577.52	3.21%
5	521	Troškovi doprinosa na zarade i naknade zarada na teret poslodavca	2,887.96	0.21%
6	522	Troškovi naknada po ugovoru o djelu	134,955.40	9.94%
7	525	Troškovi naknada po osnovu dopunskog rada	3,470.59	0.26%
8	529	Ostali lični rashodi i naknade	226,851.82	16.71%
9	531	Troškovi transportnih usluga	12,635.23	0.93%
10	532	Troškovi usluga održavanja	1,251.00	0.09%
11	533	Troškovi zakupnina	87,501.78	6.44%
12	535	Troškovi reklame i propagande	601,613.35	44.31%
13	540	Troškovi amortizacije	1,841.88	0.14%
14	550	Troškovi drugih neproizvodnih usluga	147,797.19	10.89%
15	551	Troškovi reprezentacije	41,728.42	3.07%
16	553	Troškovi platnog prometa	3,827.23	0.28%
17	555	Troškovi prireza	2,786.09	0.21%
18	556	Troškovi doprinosa za sindikat i privrednu komoru	215.47	0.02%
19	559	Troškovi pomoći i donacija	22,327.40	1.64%
20	562	Rashodi kamata po kreditima	2,885.84	0.21%
21	579	Rashodi ranijih izvještajnih perioda	5,825.64	0.43%
		Ukupno	**1,357,730.33**	100.00%

Shodno prezentovanim podacima konstatuje se da najveće učešće u ukupnim troškovima imaju troškovi reklame i propagande sa 44,31%, ostali lični rashodi i naknade sa 16,71%, troškovi drugih neproizvodnih usluga sa 10,89%, troškovi naknada po ugovoru o djelu 10,42% itd.

Troškovi režijskog materijala (račun 510)
Troškovi evidentirani u poslovnim knjigama Partije u iznosu od 505,20€, odnose se na nabavku sredstava za održavanje čistoće i higijene za redovno poslovanje Partije. Navedeni troškovi su adekvatno dokumentovani fakturama dobavljača.

Troškovi ostalog materijala (račun 512)
Troškovi evidentirani u poslovnim knjigama Partije u iznosu od 10.256,87€, odnose se na troškove materijala za održavanje higijene u iznosu od 322,92€, troškove kancelarijskog materijala u iznosu od 3.219,06€, troškove alata i inventara u iznosu od 2.556,75€ i troškove ostalog materijala u iznosu od 4.158,14€. Svi navedeni troškovi su adekvatno dokumentovani, fakturama dobavljača.
Revizijom je utvrđeno da je Partija sa izbornog žiro računa za parlamentarne izbore izvršila plaćanje troškova u iznosu od 3.049,74€ za koje se uvidom u fakture nije moglo utvrditi da li se odnose na izborne aktivnosti, a isti nijesu iskazani u Izvještaju o utrošenim sredstvima u toku izborne kampanje, što nije u skladu sa članom 24 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, kojim je, između ostalog propisano da se poseban račun za finansiranje izborne kampanje ne može koristiti u druge svrhe.

- **Subjekt revizije treba da sa posebnog žiro računa otvorenog u svrhu prikupljanja sredstava za finansiranje troškova izborne kampanje, vrši sva plaćanja troškova izborne kampanje i isti ne može koristiti u druge svrhe, kako je to propisano članom 24 Zakona o finansiranju političkih subjekata.**

Troškovi evidentirani u iznosu od 6.777,63€ odnosili su se na redovno poslovanje Partije, a troškovi u iznosu od 403,93€ na rad Asocijacije žena, dok isti u iznosu od 26,57€ nijesu plaćeni.
Partija je u okviru računa 512 – troškovi alata i inventara, evidentirala troškove zakupa u iznosu od 1.815,00€, što nije u skladu sa Pravilnikom o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica.

- **Subjekt revizije treba da prilikom evidentiranja troškova u poslovnim knjigama u potpunosti primjenjuje Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica.**

Troškovi električne energije (račun 513)
Troškovi evidentirani u poslovnim knjigama Partije u iznosu od 2.988,45€, odnose se na troškove električne energije centrale partije i opštinskih odbora. Navedeni troškovi su adekvatno dokumentovani fakturama i ugovorima o

zakupu u kojima je definisano plaćanje troškova električne energije, komunalija i sl.

Troškovi bruto zarada i doprinosa na teret poslodavca (račun 520 i 521)
Troškovi evidentirani u poslovnim knjigama Partije u iznosu od 46.465,48€ odnose se na neto zarade u iznosu od 34.884,07€, porez na lična primanja u iznosu od 1.473,89€, doprinose na teret zaposlenog u iznosu od 7.219,56€ i doprinose na teret poslodavca u iznosu od 2.887,96€. Revizijom je utvrđeno da su zarade isplaćene za svih 12 mjeseci i to za prosječno 5 zaposlenih.

Zapošljavanje
Subjekt revizije je tokom 2023. godine izvršio zapošljavanje 13 lica, a na dan 31.12.2023. godine je bilo ukupno 11 zaposlenih, sa istima je zaključivao ugovore o radu, pretežno na određeno vrijeme i to za vršenje poslova administrativni asistent (5 izvršilaca), menadžer Partije, Savjetnik (3 izvršioca) i poslove ekonomiste – 1 izvršilac.

Revizijom je utvrđeno da subjekt revizije nije donio Akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, kako je to propisano članom 19 Zakona o radu, iako je u decembru 2023.godine imao ukupno 11 zaposlenih lica.
Uvidom u prezentirane ugovore o radu je utvrđeno da subjekt revizije nije odredbe člana 9 i 10 ugovora, uskladio sa odredbama člana 31 Zakona o radu, u dijelu koji se odnosi na tačku 14 - visinu koeficijenta, iznos osnovne zarade, osnove za uvećanje zarade i druga primanja zaposlenog, jer je u članu 9 ugovora, zarada utvrđena u neto iznosu, a u članu 10 je decidno navedeno da su u neto iznos zarade uključena sva druga primanja koja zaposleni može ostvariti u skladu sa pozitivnim propisima i Opštim kolektivnim ugovorom.

- **Subjekt revizije treba da donese Akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, s obzirom da ima više od deset zaposlenih, shodno odredbama člana 19 Zakona o radu, kao i da sadržinu ugovora o radu uskladi sa odredbama člana 31 Zakona o radu.**

Takođe, revizijom je utvrđeno da subjekt revizije prilikom zapošljavanja nije shodno odredbama člana 25 Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti, obavještavao Zavod za zapošljavanje o slobodnom radnom mjestu podnošenjem prijave (obrazac E1-prijava o slobodnom radnom mjestu) i nije shodno odredbama člana 26 u roku od pet radnih dana od dana zasnivanja radnog odnosa obavijestio Zavod o zasnivanju radnog odnosa sa nezaposlenim licem, odnosno drugim licem (obrazac E3-prijava o zasnivanju radnog odnosa).

- **Subjekt revizije treba da vrši prijavu slobodnog radnog mjesta i da obavještava Zavod za zapošljavanje o zasnivanju radnog odnosa, na način i po postupku utvrđenim važećim Zakonom o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti.**

Troškovi ugovorenih naknada (račun 522)
Troškovi evidentirani u poslovnim knjigama Partije u iznosu od 134.955,40€ odnose se na neto naknade u iznosu od 120.338,77€ i obračunate poreske obaveze u iznosu od 14.616,57€.
Revizijom evidentiranih troškova je utvrđeno da se isti odnose na naknade za 86 izvršilaca koji su angažovani po osnovu ugovora o djelu za vršenje sledećih poslova: izrada i implementacija medijskih strategija i drugih poslova po nalogu naručioca posla; uređenje poslovanja kancelarije naručioca; koordinator aktivnosti inicijalnih odbora PES-a; logistički poslovi organizacije skupova, konvencija, promocija i drugih aktivnosti za kampanje; trenera komunikacijskih vještina, javnog nastupa i vještina govorništva za potrebe poslaničkog kluba; istraživanja javnog mnjenja, kao i praćenje i analiza dobijenih rezultata; sekretara inicijalnog odbora PES-a; koordinatora biračkih mjesta po opštinama i za regiju; usluge dizajniranja i implementacija medijskih sadržaja na društvenim mrežama; administrativnog asistenta; sekretara oo; kordinator izbornih aktivnosti; koordinator za konstituisanje mjesnih odbora; opunomoćenog predstavnika u opštinskoj izbornoj komisiji; saradnika u medijskom timu; upravljanja kancelarijom; posmatrača na biračkom mjestu i sl.
Osim navedenih, izvršioci su angažovani i za vršenje usluga: održavanje i instalacija servera za baze podataka i dijagnostifikovanje hardverskih i softverskih problema, kao i zamjena oštećenih komponenti; adaptacije enterijera - molerski radovi u kancelarijama; održavanja kancelarija; dizajna vizuelnih komunikacija; prevođenja; direktora fotografije; grafičkog dizajna; režisera; muzičkog izvođenja; pirotehničara; montaže i pripreme video materijala, izrade grafike i dizajna za potrebe digitalnog marketinga i sl. Na ovoj poziciji troška su evidentirane i tri isplate naknada izvršene shodno odlukama izvršnog direktora po osnovu bonusa na zaradu, zbog povećanog obima posla i troškova službenog putovanja.
Takođe je utvrđeno da su izvršioci angažovani pretežno jednokratno ili za period do šest mjeseci, a naknade su isplaćivane u iznosima od 30,00€, do 8.500,00€ po izvršiocu na godišnjem nivou.

U postupku revizije nijesu prezentirani dokazi o radno – pravnom statusu za većinu angažovanih lica, a obzirom da je na ugovorene naknade vršen samo obračun poreza na lična primanja, to se nije moglo utvrditi da li je isti pravilno izvršen, budući da se poreske obaveze ne obračunavaju na isti način za lica u radnom odnosu i nezaposlena lica.

- **Subjekt revizije prilikom angažovanja izvršilaca po ugovoru o djelu treba da obezbijedi podatke o radno-pravnom statusu svih angažovanih lica u cilju pravilnog obračuna poreskih obaveza**.

Revizijom je na osnovu uvida u prezentiranu dokumentaciju (ugovori o djelu i odluke) utvrđeno da se bruto ugovorene naknade u iznosu od 31.603,13€ odnosi na izvršioce angažovane za potrebe izbornih kampanje i to u iznosu od 4.988,57€ za predsjedničke izbore, a troškovi u iznosu od 26.614,56€ za parlamentarne izbore.

Upoređivanjem podataka o utrošenim sredstvima po osnovu ugovorenih naknada iskazanih u izvještajima dostavljenim ASK-u i podataka iz prezentirane dokumentacije Partije, utvrđena je razlika u iskazanim podacima o izbornim troškovima za iznos od 20.139,43€ (manje iskazano u Izvještajima dostavljenim ASK-u).

U Izvještaju o porijeklu, iznosu i strukturi prikupljenih i utrošenih sredstava iz javnih i privatnih izvora u izbornoj kampanji za predsjednika CG su troškovi za ugovorene naknade iskazani za 3 izvršioca u ukupnom iznosu od 3.910,62€, dok su se isti, shodno podacima iz prezentiranih ugovora o djelu i odluka odnosili na sedam lica i iznosili su 4.988,57€.

U Izvještaju o porijeklu, iznosu i strukturi prikupljenih i utrošenih sredstava iz javnih i privatnih izvora u kampanji za parlamentarne izbore su troškovi za ugovorene naknade iskazani za 14 izvršioca u ukupnom iznosu od 7.553,08€, dok su se isti, shodno podacima iz prezentiranih ugovora o djelu i odluka odnosili na trideset lica i iznosili su 28.614,56€.

Takođe je utvrđeno da Partija nije u poslovnim knjigama obezbijedila preciznu evidenciju rashoda za ugovorene naknade koji se odnose na redovno poslovanje i izborne kampanje, što nije u skladu sa članom 48 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, kojim je propisano da je politički subjekt dužan da vodi računovodstvenu evidenciju o prihodima, imovini i rashodima po porijeklu (posebno za sredstva iz javnih i privatnih izvora), visini i strukturi prihoda, imovine i rashoda.
Revizijom je utvrđeno da ja Partija na isplaćene ugovorene naknade izvršila obračun poreskih obaveza u ukupnom iznosu od 14.616,57 €, koje nijesu plaćene, što nije u skladu sa odredbama člana 46 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica, kojim je propisano da porez na lična primanja obračunava, obustavlja i uplaćuje poslodavac, odnosno isplatilac tih primanja, prilikom svake isplate primanja, prema propisima koji važe na dan isplate. Partija je nadležnom poreskom organu podnosila IOPPD obrasce o obračunatim poreskim obavezama, ali ne u propisanom roku (do 15 u mjesecu za prethodni mjesec) utvrđenom članom 5 Pravilnika o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca Izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno
osiguranje.

- **Subjekt revizije je dužan da vrši plaćanje poreskih obaveza na naknade fizičkim licima shodno odredbama člana 46 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica, kao i da nadležnom poreskom organu dostavlja izvještaj o obračunatim i plaćenim porezima i doprinosima (IOPPD) u roku iz člana 5 važećeg Pravilnika o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca Izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.**

Troškovi naknada po osnovu dopunskog rada (račun 525)
Troškovi evidentirani u poslovnim knjigama Partije u iznosu od 3.470,59€ odnose se na neto naknade u iznosu od 3.000,00€ i obračunate poreske obaveze u iznosu od 470,59€. Isti se odnose na isplatu lica angažovanom po osnovu ugovora o dopunskom radu, za vršenje poslova sekretara Poslaničkog kluba PES-a.

Ostali lični rashodi i naknade (račun 529)
Troškovi evidentirani u poslovnim knjigama Partije u iznosu od 226.851,82€ odnose se na gotovinski isplaćene neto naknade za troškove opunomoćenih /predstavnika (detaljnije obrazloženo u dijelu Izvještaja koji se odnosi na blagajničko poslovanje) u iznosu od 155.157,00€, obračunati porez na lična primanja po osnovu naknada opunomoćenim posmatračima i naknada putnih troškova u iznosu od 27.806,07€, troškove smještaja u iznosu od 770,00€, refundaciju troškova reprezentacije u iznosu od 170,59€, naknade putnih troškova u iznosu od 8.157,93€, ugovorenih naknada u iznosu od 4.469,27€ i troškove bruto naknada isplaćene shodno odlukama Partije u iznosu od 30.338,96€.
Revizijom je utvrđeno da su troškovi u iznosu od 30.338,96€, odnose na bruto naknade isplaćene shodno odlukama: br. 657/1 od 11.09.2023. godine u iznosu od 26.091,28€ i br.941 od 28.12.2023. godine u iznosu od 3.529,44€. Shodno Odluci broj 657/1, su za 11 članova predsjedništva PES-a, isplaćene neto naknade u iznosu od po 2.000,00€ (na isplaćeni ukupan iznos (22.200,00€) je obračunat porez u iznosu od 4.091,28€), dok je shodno Odluci broj 941, isplaćena naknada u neto iznosu od po 250,00€ za 12 članova odborničkog kluba po osnovu obavljanja odborničke funkcije u skupštini Glavnog Grada (na isplaćene naknade je izvršen obračun poreza na lična primanja u iznosu od 529,44€).
Troškovi u iznosu od 27.806,07€, evidentirani su na ime obračunatog poreza na lična primanja po osnovu naknada opunomoćenim posmatračima i naknada putnih troškova koji su isplaćeni gotovinski preko blagajne subjekta revizije.
Troškovi u iznosu od 4.469,27€ odnose se na ugovorenu neto naknadu u iznosu od 4.000,00€, isplaćenu licu angažovanom po osnovu ugovora o djelu za vršenje usluga koordinacije konstituisanja i ostalih aktivnosti inicijalnih odbora Partije i obračunati porez na lična primanja u iznosu od 469,27€ na isplaćenu naknadu.
Troškovi evidentirani u Glavnoj knjizi u iznosu od 940,59€, odnose se na usluge smještaja u iznosu od 770,00€ i refundaciju troškova reprezentacije u iznosu od 170,59€ i isti su dokumentovani fakturama dobavljača.
Troškovi u iznosu od 8.157,93€, odnose se na naknade putnih troškova (dnevnice i upotreba sopstvenog vozila u službene svrhe), koji su za službena putovanja u zemlji dokumentovani putnim nalozima za lice i/ili vozilo, a izuzetno i fiskalnim računima za gorivo i priznanicama za putarinu. Troškovi službenih putovanja u inostranstvu su dokumentovani i odlukama partijskih organa, a priložene su i avio karte i dokumentacija o nastanku ostalih troškova putovanja. Partija nije u vezi sa isplatom troškova po osnovu upotrebe sopstvenog automobila u službene svrhe prezentirala pisane

saglasnosti o korišćenju sopstvenog automobila u službene svrhe, što je obrazloženo u dijelu Izvještaja koji se odnosi na Blagajničko poslovanje.
Revizijom je na osnovu uvida u prezentiranu dokumentaciju utvrđeno da je obračun dnevnica vršen na način usklađen sa Uredbom o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru, kao jedinim propisom u CG, koji reguliše ovu oblast, kao i da Partija nije usvojila interni akt koji uređuje oblast službenih putovanja. Takođe, revizijom je utvrđeno da po osnovu isplate troškova dnevnica za službena putovanja u zemlji i inostranstvu po putnim nalozima izdatim od strane Partije, nijesu sačinjavani izvještaji sa službenog puta, kako je to utvrđeno članom 9, odnosno članom 19 važeće Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru, kao i da većina putnih naloga ne sadrži arhivski broj (nijesu zavedeni u arhivi).

- **Subjekt revizije je dužan da obračun i isplatu putnih troškova vrši na osnovu putnih naloga uz koje su, između ostalog, priloženi izvještaji sa službenog puta, kako je to propisano članom 9 i 19 Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru, kao i da vrši uredno evidentiranje istih u arhivskim knjigama.**

Javni funkcioneri
U postupku revizije je od strane Partije dat spisak javnih funkcionera koji su ostvarivali naknade u Partiji. Provjerom izvještaja o prihodima i imovini sa sajta ASK-a je utvrđeno da je 5 funkcionera prijavilo prihode po ovom osnovu, 2 djelimično, 2 lica nijesu bila funkcioneri u momentu isplate naknada, 11 funkcionera nije prijavilo prihode, a za jedno lice nema izvještaja.

Troškovi transportnih usluga (račun 531)
Troškovi evidentirani u poslovnim knjigama Partije u iznosu od 12.635,23€ odnose se na troškove prevoza u zemlji u iznosu od 806,67€, troškove prevoza u predizbornoj kampanji u iznosu od 6.972,60€, troškove prevoza u inostranstvu u iznosu od 2.673,38€ i troškove PTT usluga u zemlji u iznosu od 2.182,58€.
Troškovi prevoza u zemlji u iznosu od 806,67€ odnosili su se na taksi usluge i prevoz (iznos od 554,37€ plaćen je sa izbornog računa, a troškovi u iznosu od 252,30€ sa računa za redovan rad).
Troškovi prevoza u predizbornoj kampanji u iznosu od 6.600,00€ odnosili su se na troškove predsjedničkih izbora, a troškovi u iznosu od 372,60€ na troškove parlamentarnih izbora. Troškovi prevoza u inostranstvu u iznosu od 2.673,38€ odnose se na usluge avio prevoza, od kojih se iznos od 724,00€ odnosio se na troškove Asocijacije žena.
Troškovi PTT usluga u iznosu od 2.182,58€ odnose se na troškove mobilne i fiksne telefonije i isti su adekvatno dokumentovani fakturama dobavljača i ugovorima o prevozu.

Troškovi usluga održavanja (račun 532)
Troškovi u iznosu od 1.251,00€ odnose se na redovno poslovanje Partije, a evidentirani su u Glavnoj knjizi po osnovu usluga održavanja ulaza, klima i sl. i adekvatno su dokumentovani.

Troškovi zakupnina (račun 533)

Troškovi evidentirani u poslovnim knjigama Partije u iznosu od 87.501,78€ odnose se na troškove zakupa sa fizičkim i pravnim licima u iznosu od 64.709,00€, troškove zakupa sala u iznosu od 14.061,90€, troškove zakupa bilborda u iznosu od 3.745,88€, troškove zakupa stana u iznosu od 135,00€ i troškove po predizbornom sporazumu u iznosu od 4.850,00€. Navedeni troškovi su adekvatno dokumentovani fakturama i ugovorima.

Revizijom je utvrđeno da su se troškovi zakupa sa fizičkim i pravnim licima odnosili su se na redovno poslovanje Partije, ugovorene mjesečne zakupnine su iznosile od 300,00€ – 1.815,00€, kao i da je dio troškova u iznosu od 1.605,59€ plaćen sa izbornog računa.

Troškovi zakupa sale plaćeni su sa računa za redovno poslovanje u iznosu od 1.418,60€, računa Asocijacije žena u iznosu od 356,00€, izbornih računa u iznosu od 11.987,30€ (predsjednički izbori 8.161,60€, parlamentarni izbori 3.825,70€), dok nijesu izmirene obaveze u iznosu od 540,00€ (300,00€ - predsjednički i 240,00€ - parlamentarni izbori). Revizijom je utvrđeno i da je Partija platila izborni trošak od 120,00€ sa računa za redovno poslovanje, a troškove redovnog poslovanja u iznosu od 662,00€ sa računa za parlamentarne izbore.

Troškovi zakupa bilborda odnosili su se na izborne troškove (predsjednički - 1.050,00€, parlamentarni - 2.695,88€).

Troškovi po predizbornom sporazumu odnosili su se na ugovor o saradnji za vrijeme i posle izbora, kojim se Partija obavezuje da će obezbijediti prostor i dio sredstava za rad u iznosu ne manjem od 800,00€ na mjesečnom nivou. Iznos troškova od 800,00€ plaćen je sa izbornog računa.

Shodno navedenom, konstatuje se da je Partija je izvršila plaćanje troškova koji se odnose na redovno poslovanje u iznosu od 3.067,59€ sa izbornog računa, troškove izborne kampanje u iznosu od 120,00€ sa računa za redovno poslovanje i iskazala u poslovnim knjigama obaveze po osnovu troškova izborne kampanje u iznosu od 300,00€, što nije u skladu sa članom 24 Zakona o finansiranju političkih partija i izbornih kampanja.

Troškovi reklame i propagande (račun 535)

Troškovi evidentirani u poslovnim knjigama Partije u iznosu od 601.613,35€ odnose se na troškove zakupa bilborda u iznosu od 143.705,75€, troškove grafičkog dizajna u iznosu od 4.250,00€, troškove medijskog predstavljanja i oglašavanja u iznosu od 315.321,53€, troškove oglašavanja na društvenim mrežama u iznosu od 37.845,25€, troškove tehničke podrške i rada na predizbornoj kampanji u iznosu od 9.262,55€ i troškove usluga štampe u iznosu od 91.228,27€.

Shodno prezentovanim bančinim izvodima od ukupno iskazanih troškova, iznos od 13.339,50€ je plaćen sa računa za redovno poslovanje Partije, iznos od 145,20€ sa računa Asocijacije žena, iznos 167.440,16€ sa izbornog računa za predsjedničke izbore, iznos od 375.406,55€ sa izbornog računa za parlamentarne izbore, iznos od 37.845,25€ sa visa bankovne kartice, dok troškovi u iznosu od 7.436,69€ nijesu plaćeni već su po osnovu istih iskazane obaveze (od kojih se iznos od 3.445,48€ odnosi na predsjedničke izbore, iznos od 3.920,40€ na parlamentarne izbore, a iznos od 70,81€ na redovan rad).

Revizijom je utvrđeno da je dio troškova koji se odnosio na predsjedničke izbore, trošak zakupa bilborda i štampe i postavljanja plakata na reklamne površine u iznosu od 70.847,92€ plaćen sa računa za parlamentarne izbore, dok su plaćanja prema istom dobavljaču u iznosu od 35.000,00€ izvršena sa računa za predsjedničke izbore iskazana u poslovnim knjigama kao dati avans.
Takođe, iznos od 1.089,00€ troškova zakupa bilborda, iznos troškova štampe, brendiranja autobusa u iznosu od 1.358,96€ i iznos od 100,00€ za medijsko predstavljanje odnosili su se na predsjedničke izbore, a plaćeni su sa računa za parlamentarne izbore.
Iznos troškova od 32.689,54€ (zakup reklamni pano 100,00€, medijsko predstavljanje i oglašavanje 6.356,74€ i usluge štampe 26.229,95€) plaćeni su sa izbornog računa za parlamentarne izbore, dok isti nijesu iskazani u Izvještaju ASK, a uvidom u fakture se nije moglo utvrditi da li se isti odnose na izborne aktivnosti, odnosno dio se odnosio na redovan rad.
Sa računa za redovno poslovanje Partije plaćeni su izborni troškovi od 7.493,40€, koji su se odnosili na troškove tehničke realizacije konvencije u iznosu od 1.258,40€, troškove rada na predizbornoj kampanji u iznosu od 4.235,00€ i troškove medijskog predstavljanja u iznosu od 2.000,00€.
Troškovi oglašavanja na društvenim mrežama u iznosu od 37.845,25€ (facebook 25.225,42€, google 10.894,88€ i ostalo 1.724,95€) plaćeni su sa visa bankovne kartice, na koju su prenošena sredstva sa redovnih i izbornih računa (iznos od 13.400,00€ sa redovnog računa, iznos od 10.000,00€ sa računa za izbornu kampanju za predsjedničke izbore i iznos od 21.900€ sa računa za izbornu kampanju za parlamentarne izbore). Partija nije imala otvorenu posebnu platnu karticu povezanu sa izbornim računom sa kojom bi vršila plaćanje troškova izborne kampanje koji se odnose na objave na društvenim mrežama, već je plaćanje vršeno samo jednom visa karticom. U poslovnim knjigama Partija nije posebno evidentirala iznos troškova oglašavanja na društvenim mrežama koji se odnosi na redovno poslovanje, niti koliki iznos se odnosi na troškove izbornih kampanja.
Shodno navedenom, konstatuje se da je Partija izvršila plaćanje troškova koji su se odnosili na predsjedničke izbore u ukupnom iznosu od 73.395,88€ sa posebnog žiro računa za parlamentarne izbore, za troškove u iznosu od 32.689,54€ plaćene sa posebnog žiro računa za parlamentarne izbore, nije moglo utvrditi da li se isti odnose na izborne aktivnosti (dio navedenih troškova odnosio se na redovan rad), dok su sa računa za redovno poslovanje Partije plaćeni izborni troškovi u iznosu od 7.493,40€, što nije u skladu sa članom 24 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.

- **Subjekt revizije treba da sva plaćanja troškova izborne kampanje vrši sa posebnog žiro računa, prije zatvaranja istog, kako je to propisano odredbama člana 24 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja i ne može iskazivati neizmirene obaveze po ovom osnovu.**

Troškovi amortizacije (račun 540)
Troškovi evidentirani u poslovnim knjigama Partije u iznosu od 1.841,88€ odnose se na obračunatu tekuću amortizaciju za osnovna sredstva.

Troškovi neproizvodnih usluga (račun 550)

Troškovi evidentirani u poslovnim knjigama Partije u iznosu od 147.797,19€ odnose se na troškove advokatskih usluga u iznosu od 2.400,00€, troškove usluga računovodstvene agencije u iznosu od 3.915,20€, troškove komunalnih usluga u iznosu od 1.698,09€, troškove usluga hotelskog smještaja u iznosu od 353,20€, troškove drugih neproizvodnih usluga u iznosu od 11.917,90€ i troškove drugih neproizvodnih usluga u kampanji u iznosu od 127.512,80€. Svi navedeni troškovi su adekvatno dokumentovani fakturama dobavljača i dijelom ugovorima o saradnji.

Od ukupno iskazanih troškova iznos od10.203,38€ plaćen je sa računa za redovno poslovanje Partije, troškovi u iznosu od 968,43€ nijesu plaćeni (redovno poslovanje), iznos od 9,10€ plaćen je visa karticom, iznos od 88.541,26€ plaćen je sa izbornog računa za predsjedničke izbore, a iznos od 48.075,02€ sa izbornog računa za parlamentarne izbore.

Troškovi drugih neproizvodnih usluga u iznosu od 11.917,90€ odnosili su se na fotografske usluge u iznosu od 3.200,00€, usluge notara u iznosu od 58,08€, usluge štampe, kancelarijskog materijala, kopiranja u iznosu od 3.362,32€, usluge tehničke podrške i snimanja u iznosu od 2.318,20€, ugostiteljske usluge i usluge smještaja u iznosu od 1.361,40€, usluge zakupa sale u iznosu od 782,50€ i ostale usluge u iznosu od 835,40€.

Partija je dio troškova u iznosu od 7.581,48€, platila sa izbornog računa za parlamentarne izbore, a isti su se odnosili na redovan rad.

Troškovi drugih neproizvodnih usluga u kampanji u iznosu od 127.512,80€ (predsjednički izbori - 87.361,26€, parlamentarni izbori - 40.151,54€), odnosili su se na troškove fotografskih usluga u iznosu od 3.400,00€, usluge štampe, brendiranja bine, kopiranja i sl. u iznosu od 11.870,69€, troškove tehničke podrške pri realizaciji konvencija u iznosu od 75.964,99€, ugostiteljske usluge, smještaj, nabavku robe iz maloprodaje u iznosu od 35.050,67€ i ostale usluge u iznosu od 1.226,45€. Svi navedeni troškovi su adekvatno dokumentovani.

Troškovi reprezentacije (račun 551)

Troškovi evidentirani u poslovnim knjigama Partije u iznosu od 41.728,42€ odnose se na nabavku robe iz maloprodaje, ugostiteljske usluge u zemlji i sl. u iznosu od 41.261,14€ i troškove smještaja u inostranstvu u iznosu od 467,28€.

Troškovi u iznosu od 12.220,72€ plaćeni su sa računa za redovno poslovanje Partije, iznos od 2.839,70€ sa računa za predsjedničke izbore, iznos od 25.762,07€ sa računa za parlamentarne izbore, iznos od 531,83€ sa računa Asocijacije žena, iznos od 300,00€ evidentiran je po osnovu nenovčane donacije za predsjedničke izbore, dok troškovi u iznosu od 74,10€ nijesu plaćeni.

Uvidom u prezentirane fakture dobavljača za troškove plaćene sa računa za izborne kampanje u iznosu od 28.601,77€ (predsjednički izbori - 2.839,70€, parlamentarni izbori - 25.762,07€), nije se moglo utvrditi da li su se odnosili na izborne kampanje, a isti nijesu iskazani u izvještajima podnijetim ASK-u.

Troškovi platnog prometa (račun 553)
Troškovi evidentirani u poslovnim knjigama Partije u iznosu od 3.827,23€ odnose se na troškove platnog prometa (bančina provizija i održavanje računa i kartice) u iznosu od 2.197,23€ i troškove naknada za obradu kredita u iznosu od 1.700,00€. Dio navedenih troškova u iznosu od 631,93€ se odnosi na troškove redovnog poslovanja, dok se troškovi u iznosu od 3.195,30€ odnose na troškove izborne kampanje.
Troškovi za redovno poslovanje u iznosu od 631,93€ se odnose na transakcionu bančinu proviziju i naknadu za održavanje računa i kartice, dok se troškovi za izborne kampanje u iznosu od 3.195,30€, odnose na transakcione bančine provizije u iznosu od 1.495,30€ (iznos od 951,21 – parlamentarni izbori, iznos od 511,91 – predsjednički i lokalni izbori iz 2022. godine) i naknadu za kredite u iznosu od 1.700,00€.
Troškovi po osnovu jednokratne naknade - obrade kredita u iznosu od 1.700,00€, evidentirani su po osnovu ugovora o kreditu broj 109-446/2, od 01.04.2023. godine u iznosu od 200,00€ i po osnovu ugovora br 109-669/2, od 30.05.2023. godine u iznosu od 1.500,00€.
Ugovor o kreditu broj 109-446/2, zaključen između Hipotekarne banke i PES-a,u svrhu likvidnosti, na iznos od 40.000,00€ i period otplate 2 mjeseca i 4 dana. Sredstva kredita su uplaćena na žiro račun otvoren za potrebe predsjedničke kampanje i kredit vraćen sa istog računa.
Ugovor o kreditu broj 109-669/2, zaključen između Hipotekarne banke i PES-a, za namjenu finansiranja troškova parlamentarnih izbora, na iznos od 300.000,00€ i period otplate 5 mjeseci i 14 dana. Sredstva kredita su uplaćena na žiro račun otvoren za potrebe parlamentarnih izbora i kredit vraćen sa istog računa.

Troškovi prireza (račun 555)
Troškovi evidentirani u poslovnim knjigama Partije u iznosu od 2.786,09€, odnose se na obračunati prirez na porez na lična primanja ostvarena po osnovu zarada i naknada po osnovu ugovora o djelu i ugovora o zakupu.

Troškovi doprinosa (račun 556)
Troškovi evidentirani u poslovnim knjigama Partije u iznosu od 215,47€, odnose se na doprinose za sindikat u iznosu od 91,72€ i doprinose za privrednu komoru u iznosu od 120,55€, obračunate na zarade zaposlenih.

Troškovi pomoći i donacija (račun 559)
Troškovi evidentirani u poslovnim knjigama Partije u iznosu od 22.327,40€ odnose se na troškove pomoći i donacija.
Od ukupno evidentiranih troškova, iznos troškova od 11.177,40€ isplaćen je sa računa za redovno poslovanje Partije, iznos od 11.000,00€ sa računa Asocijacije žena, dok su troškovi u iznosu od 150,00€ plaćeni sa izbornih računa (predsjednički izbori - 100,00€ i parlamentarni izbori – 50,00). Troškovi su adekvatno dokumentovani zahtjevima za isplatu, odlukama o isplati, propratnom dokumentacijom i fakturama, osim iznosa od 150,00€ plaćenog sa izbornih računa, koji nije dokumentovan.

Rashodi kamata (račun 562)
Troškovi evidentirani u poslovnim knjigama Partije u iznosu od 2.885,84€ odnose se na obračunate kamate po finansijskim kreditima, koji se odnose na izbornu kampanju. Revizijom je na osnovu uvida u bankarske izvještaje utvrđeno da navedeni trošak iznosi 3.007,39€ i da je kamata plaćena po osnovu kredita za predsjedničke izbore iznosila 318,36€ (40.118,36€ - 39.800,00€), a po osnovu kredita za parlamentarne izbore 2.689,03€ (301.189- 298.500,00€), pa se konstatuje da je trošak evidentiran u manjem iznosu za 121,55€.

Rashodi iz ranijih izvještajnih perioda (račun 579)
Troškovi evidentirani u poslovnim knjigama Partije u iznosu od 5.825,64€ odnose se na troškove po koalicionom sporazumu u iznosu od 4.827,00€, troškove prevoda u iznosu od 406,56€, troškove brendiranja prostorija u iznosu od 578,38€ i održavanja ulaza u iznosu od 13,70€. Navedeni troškovi su adekvatno dokumentovani.

3.11. Kancelarijsko poslovanje

Revizijom je utvrđeno da Partija obezbjeđuje kancelarijsko poslovanje putem djelovodnika. Uvidom u djelovodnik Centrale Partije utvrđeno je da se u isti vrši zavođenje faktura, odluka, ugovora, zahtjeva, ovlašćenja i sl., ali da određeni broj faktura, odluka o isplati, kao i većina putnih naloga, nijesu zavedeni. Djelovodnik Partije je zaključen na kraju 2023. godine.
Partija nije internom procedurom definisala poslove prijema, evidentiranja, otpremanja, arhiviranja i čuvanja ulaznih i izlaznih akata.

- **Subjekt revizije treba da vrši uredno evidentiranje akata u arhivskim knjigama (Djelovodnik), kao i da internom procedurom definiše poslove prijema, evidentiranja, otpremanja, arhiviranja i čuvanja ulaznih i izlaznih akata u cilju obezbjeđivanja adekvatne validnosti istih.**

3.12. Realizacija preporuka iz prethodne revizije

Revizijom Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Pokreta „EVROPA SAD“ za 2022. godinu, Državna revizorska institucija je utvrdila određeni broj nepravilnosti i dala preporuke za otklanjanje istih i to:

Preporuka F1

- **Subjekt revizije treba da sve gotovinske transakcije evidentira u pomoćnoj knjizi za blagajničko poslovanje (dnevniku blagajne), kao i da u poslovnim knjigama pravilno evidentira sve poslovne transakcije koje se odnose na fiskalnu godinu, na osnovu adekvatne računovodstvene dokumentacije, u skladu sa pravilima urednog knjigovodstva, kako je to propisano članom 20 Zakona o računovodstvu.**

Preporuka F2

- **Subjekt revizije treba da u poslovnim knjigama evidentira prihode po osnovu nenovčanih priloga za izbornu kampanju i troškove u skladu sa istim.**

Preporuka F3

- **Subjekt revizije treba da prilikom evidentiranja poslovnih transakcija u poslovnim knjigama u potpunosti primjenjuje Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica.**

Preporuka F4

- **Subjekt revizije treba da u poslovnim knjigama evidentira obaveze i troškove u momentu njihovog nastanka za period na koji se odnose, budući da isti obezbjeđuje evidenciju troškova na obračunskoj osnovi.**

Preporuka P1

- **Subjekt revizije treba da donosi finansijski plan i program rada do kraja tekuće za narednu godinu u skladu sa članom 49 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

Preporuka P2

- **Subjekt revizije treba da vodi računovodstvenu evidenciju o prihodima, imovini i rashodima po porijeklu (posebno za sredstva iz javnih i privatnih izvora), visini i strukturi prihoda, imovine i rashoda, kako je to utvrđeno članom 48 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

Preporuka P3

- **Subjekt revizije treba da sačinjava završni račun u okviru Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja na propisanim obrascima shodno važećem Pravilniku o obrascu godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja političkog subjekta, kao i da u Izvještaju o prihodima, imovini i rashodima političkog subjekta pravilno iskazuje prihode i rashode po strukturi.**

Preporuka P4

- **Subjekt revizije treba da sva plaćanja troškova izborne kampanje vrši sa posebnog žiro računa, prije zatvaranja istog, kako je to propisano odredbama člana 24 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja i ne može iskazivati neizmirene obaveze po ovom osnovu.**

Preporuka P5

- **Partija je dužna da poseban žiro račun otvoren u svrhu prikupljanja sredstava za finansiranje troškova izborne kampanje, zatvori u roku od 90 dana od dana objavljivanja konačnih rezultata izbora, u skladu sa članom 25 Zakona.**

Preporuka P6

- **Subjekt revizije treba da vrši usaglašavanje podataka evidentiranih u poslovnim knjigama sa istim iskazanim u izvještajima koje dostavlja nadležnim državnim organima.**

Preporuka P7

- **Subjekt revizije treba da vrši usaglašavanje obaveza sa dobavljačima i da pretplate na kraju finansijske godine evidentira na konto aktivnih vremenskih razgraničenja ili na date avanse kako iste ne bi uticale na umanjenje salda stvarnih obaveza.**

Preporuka P8

- **Subjekt revizije je dužan da vrši plaćanje poreskih obaveza na naknade fizičkim licima kao i da nadležnom poreskom organu dostavi izvještaj o obračunatim i plaćenim porezima i doprinosima do 15. u tekućem za prethodni mjesec, shodno odredbama člana 46 i 47 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica.**

Preporuka P9

- **Subjekt revizije prilikom angažovanja izvršilaca po ugovoru o djelu treba da obezbijedi podatke o radno-pravnom statusu svih angažovanih lica u cilju pravilnog obračuna poreskih obaveza.**

Preporuka P10

- **Preporučuje se subjektu revizije da u poslovnim knjigama obezbijedi evidenciju potraživanja od lokalnih samouprava, koja treba da bude zasnovana na ovjerenoj i usaglašenoj dokumentaciji.**

Preporuka P11

- **Subjekt revizije treba vrši pravilno evidentiranje akata u Djelovodnik, kao i da internom procedurom definiše poslove prijema, evidentiranja, otpremanja, arhiviranja i čuvanja ulaznih i izlaznih akata u cilju obezbjeđivanja adekvatne validnosti istih.**

Revizijom Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Pokreta „EVROPA SAD“ za 2023. godinu utvrđeno je da je subjekt revizije realizovao 7 preporuka (br. F1, F2, F4, P3, P5, P7 i P10), dok je djelimično realizovao 2 preporuke (br. F3 i P1) i nije realizovao 6 preporuka (P2, P4, P6, P8, P9 i P11).

Izvještaj pripremila
Državna revizorka,
Načelnica u Sektoru IV
Zorica Knežević

Predsjedavajući Senatom DRI
Rukovodilac Kolegijuma
Senator
Nikola N. Kovačević